

WESTMIR

Lefnik XVIII.

Celovec, petek, 10. maj 1963

Štev. 19 (1094)

Slavnost v počastitev žrtev nacizma:

Spomin na žrtve nam nalaga odgovorno dolžnost

da moramo biti enotni, kadar gre za življenjske pravice naroda

V navzočnosti deželnega glavarja Ferdinanda Wedeniga in generalnega konzula FSR Jugoslavije Borisa Trampuža je bila zadnja nedelja v Celovcu dostojna slavnost, katero je priredila Slovenska prosvetna zveza v počastitev žrtev, ki smo jih koroški Slovenci doprinesli v boju proti nacizmu. Več sto ljudi iz vseh krajev južne Koroške se je zbralo v veliki dvorani Doma glasbe; prišli so svojci v nacistični dobi umorjenih, zbrali so se bivši izseljenci, priporniki in tisti, ki so preživeli strahote nacističnih taborišč smrti, navzoči so bili partizanski borci in oni, ki so kljub nevarnostim nesebično podpirali junaški boj proti najhujšemu sovražniku človeštva.

Prvi, spominski del prireditve je obsegal poleg spominskega govora in recitacije Kajuhove pesmi „Mrtvim tovarišem“ Simonitičjevo „Postoj, kdor mimo greš“, Gobčovo „Mrtvim herojem“ in žalostinko „Žrtvam“, ki sta jih zapela združeni mešani in moški zbor. V koncertnem delu so mešani zbor Gure pod vodstvom Pavleta Kernjaka, moški zbor „Vrbsko jezero“ (Hanzej Aichholzer), mešani zbor „France Pasterk - Lenart“ in SPD Radiše (Vladimir Prušnik) ter moški zbori Podjune (Foltej Harfmann) zapeli vrsto narodnih in umetnih pesmi. Združeni moški zbori SPZ pod vodstvom Folteja Harfmannja so se predstavili z Maroltovo „Tam za vaškim gričem“, medtem ko so združeni moški in mešani zbori SPZ, ki jih je vodil Vladimir Prušnik, zapeli Tomčevo „Na Gosposvetem polju“. Za zaključek pa so ob klavirski spremljavi Lije Liparjeve iz grl kakih 150 pevk in pevcev mogočno zadonele edinstveno lepe melodije zbora ujetnikov iz Verdijevega „Nabucca“ — visoka pesem hrepenenja po domovini in svobodi.

Spominski govor je imel predsednik SPZ dr. Franci Zwitter, ki je najprej spomnil na začetek nasilja takoj po zasedbi Avstrije in nato med drugim dejal: Že to prvo nasilje novega reda smo občutili posebno koroški Slovenci. Zato je potrebno, da se tudi mi na posebni prireditvi spomnimo začeta tega gorja. To posebno zaradi tega, ker se marsikje v Evropi in drugod po svetu, pa tudi pri nas v Avstriji pojavljajo vnovič sile, ki se ničesar niso naučile iz preteklosti, da opozorimo na to nevarnost, ker velja, kar pravi ameriški filozof Santayana: Tisti, ki se ne spominjajo preteklosti, so obsojeni, da jo še enkrat doživijo.

Vedno živa povezava z zgodovino in usmeritev dela iz zgodovinskih spoznanj in izkušenj sta važni prav danes, ko slišimo očitek o „neprebavljeni preteklosti“ in gesla o potrebi, da „neobremenjeni brez zgodovinskih predsodkov“ začnemo novo pot. Vsi, ki smo ta čas doživeli, pa vemo, da imata naš obstoj in razvoj svoje korenine prav v tej zgodovini in da svoboda in demokracija, da kultura in humanizem konec konca ne odvisijo od lepih gesel in pravil, marveč od človeških in družbenih odnosov ljudi med seboj — in kdo bi mogel zanikati, da sta ta sedemletna strahota in skupna pot skozi pekel gestapa, koncentracijskih ter izseljeniških taborišč in vojne ljudi različnih gledanj bolj povezali v demokratičen gledanju in zlasti v skupnosti kot kakršnakoli zgodovinska izkušnja poprej!

V svojem govoru se je spomnil vseh ogromnih žrtev, ki smo jih koroški Slovenci doprinesli v letih nacizma — od izseljencev in pripornikov mimo obglavljenih in umorjenih v koncentracijskih taboriščih pa do padlih partizanov — in nadaljeval: Odhajali so v smrt z zavestjo, da so izpolnili nalogo, ki sta jim jo narekovala življenje in čas, v katerem so živeli. Nam, ki smo ostali, pa nalagajo veliko odgovornost: smrt slehernega izmed njih je za nas nova obveza — obveza, da bomo očuvali vse, za kar so šli v smrt in da bomo njihovo izročilo razvijali naprej.

Ob spominu na naše žrtve pa ne moremo, da se ne bi zaustavili ob vseh strahotah tiste dobe, ob trpljenju, ki je tedaj potisočeno naraslo in ko se je zdelo, da bo nezadržani prodor poživljenosti ugonobil vse človeštvo v človeku. Tu nam prihaja v spomin nacistična doba, ki je poleg starih preizkušenih načinov množičnega uničevanja, kot sta streljanje in obešanje, iznašla še vrsto novih, neprimerno bolj rafiniranih metod iztrebljanja človeških bitij. Med taka nacistična sredstva sodijo v prvi vrsti koncentracijska taborišča s plinskimi celicami in krematoriji ter z mučenji in poniževanji, ki so človeka oropala celo pravice do dostojne smrti. Ubijanje ni poznalo meja spola ali starosti: brez razlike so morali na morišča

moški in ženske, starci in otroci. Padali so s prestreljenimi prsmi ali tilniki, na telefonskih drogovi in z dimom krematorijev jih je odnašal veter. Njihovi povečini neznani grobovi, kjerkoli ležijo, bodo večno pričali o njihovi ljubezni do naroda, do svobode in človečanstva, kraji taborišč sami, ki jih iz leta v leto obiskuje vedno več obiskovalcev, pa bodo ostali simbol nacističnega nasilja in človeške zaslepljenosti, kajti „vse, kar so doslej grozotnega napisali ali naslikali največji pisatelji, zgodovinarji in slikarji sveta, je šolska naloga proti mojstrovini, ki so si jo izmislili nemški fašisti,“ je zapisal Lojze Krakar v uvodu k svoji knjigi „Od tod so bežale ptice“.

Nacistično nasilje pa je tudi med koroškimi Slovenci izzvalo odpor in to odpor

vsega našega ljudstva, brez razlike svetovnonazornega gledanja. Naj nam bo to tudi nauk za bodočnost, da je treba biti enotni, kadar gre za življenjske pravice naroda, pa tudi človečanstva. To je nauk zgodovine in to je spoznanje vseh, ki so dobre volje in niso šli slepi skozi čas trpljenja. Svoboda namreč ni in ne more biti v kopičenju in obrambi zasebne lastnine in zgolj materialnih dobrin, marveč je svoboda v resnični socialni in nacionalni enakopravnosti vseh ljudi; v obrambo teh človečanskih pravic in s tem največje dobrine — miru v svetu — pa je treba strniti sile vseh, ki so dobre volje.

Zato bodi naš sklep danes na tej slavnosti v počastitev žrtev nacizma, da nikdar nečemo pozabiti njihovega zgleda, ko so v najtežjem času verjeli in dokazali s svojo junaško smrtjo, da je moč tudi v najbolj temnem času kljub vsemu obvarovati drobno lučko človeštva in da je za to človečanstvo vredno boriti se in tudi umreti. Njihove žrtve pa nas opominjajo tudi k budnosti in enotnem prizadevanju, da bi se taki časi nikdar več ne vrtili.

Izročimo svetel spomin nanje tudi našim potomcem, da si bodo tudi še poznejše generacije pripovedovale o teh neurjih, pretresljivih dogodkih in krvavih bojih, ko se je v dimu in ognju porajala svoboda, da bodo strmele nad resnico, da se je iz takih neurij porodila nova, svetla miselnost bratstva in strpnosti. Za to so morale biti žrtve, za ohranitev in popolno uresničitev te svetle miselnosti pa se mora prizadevati vse človeštvo in vsak človek v vsakem času!

Jugoslavija v središču svetovnega zanimanja

V teh dneh je Jugoslavija prizorišče živahnega obdobja pomembnih državnih obiskov in zato v središču svetovnega zanimanja. Še ni dolgo tega, ko je v Jugoslaviji bival predsednik Mehike Adolfo Lopez Mateos; prejšnji teden je bil v Beogradu ameriški zunanji minister Dean Rusk; istega dne, ko je Rusk odpotoval, je v Jugoslavijo prispel predsednik republike Finske Urho Kekkonen; njemu je sledil obisk generalnega sekretarja Organizacije združenih narodov U Tanta; poleg tega pa sta za bližnjo prihodnost napovedana še obiska predsednika Združenega arabske republike Gamala Abdela Naserja ter predsednika sovjetske vlade Nikite Hruščova.

Gotovo so ob teh obiskih razgovori med jugoslovanskimi in tujimi državniki v veliki meri posvečeni odnosom med Jugoslavijo in tistimi državami, iz katerih prihajajo obiski. To se je pokazalo pri prvih zgoraj navedenih obiskih, ko je bilo vedno govora o nadaljnjem utrjevanju in razširjanju sodelovanja med Jugoslavijo ter Mehiko, Združenimi državami Amerike in Finsko.

Obiski pa imajo še drug pomen. Sedanje naglo menjavajoče se zaporedje stikov med jugoslovanskimi in tujimi voditelji namreč ni nič novega: podobna srečanja so bila tudi že v zadnjih letih in so Jugoslaviji pomagala utrditi mesto ene izmed najbolj aktivnih držav v mednarodnem življenju. Kajti razgovori ob takih obiskih posegajo tudi na področja najrazličnejših problemov svetovne politike. Na področju mednarodnopolitične dejavnosti pa igra Jugoslavija zelo važno vlogo s svojo dosledno politiko neangažiranosti ter miroljubne in aktivne koeksistence, katera si je v zadnjih letih — ne nazadnje po zaslugi Jugoslavije — priborila še pomembno mesto na svetovni politični pozornosti. Še večje možnosti pa se tej politiki odpirajo v bodočnosti, če omenimo le sedanjost zgodovinsko preobrazbo, ki je zajela področje mednarodnega gospodarstva s posebnim ozirom na dejstvo, da si številne mlade neodvisne države, nekdanje kolonialne dežele, čedalje odločneje osvajajo pra-

vico enakopravnega sodelovanja pri reševanju problemov današnjega sveta.

Letošnji obiski tujih državnikov v Jugoslaviji pa pritegujejo zanimanje svetovne javnosti tudi zaradi tega, ker se odvijajo v času, ko so že mnogi napovedovali konec jugoslovanske neodvisnosti, vendar so v Beogradu ob sedanjem obisku ameriškega zunanjega ministra — in bodo podobno tudi med obiskom predsednika sovjetske vlade — zelo odločno povedali, da Jugoslavija ne misli postati odvisna ne od enega ne od drugega bloka, marveč hoče dosledno nadaljevati svojo neodvisno politiko enakopravnega sodelovanja z vsemi in nevmešavanja v notranje zadeve drugih držav.

Ministrski svet EGS razpravlja o Avstriji

Na zasedanju ministrskega sveta EGS, ki se je v sredo pričelo, je po poročilu Avstrijske fiskovne agencije na dnevnem redu tudi vprašanje angažmaja Avstrije z EGS. S tem v zvezi je predsednik ministrskega sveta EGS, luksemburški zunanji minister Schaus dejal, da pri tem ne bo šlo le za to, ali naj EGS stopi v pogajanja z Avstrijo, marveč bo šlo tudi za obliko teh pogajanj. Kakšna bo odločitev ministrskega sveta, sedaj še ni mogoče povedati.

V avstrijskih gospodarskih krogih menijo, da ima EGS zaenkrat le namen, da preveri, če je Avstrija resno pripravljena na angažma, ki bi bil za EGS sprejemljiv. S tem v zvezi je vodja avstrijskega inštituta za gospodarska raziskovanja, prof. dr. Nemšchak mnenja, da si mora biti Avstrija na jasnem, da za dosego angažmaja z EGS ne bo zadostovalo, če bo hotela samo akceptirati zgolj carinsko unijo in skupno zunanjo tarifo, marveč bo morala biti tudi pripravljena slediti EGS na poti k gospodarski in socialni uniji in najmanj načelno odobriti ostale cilje EGS, če jih že ne more prevzeti. Istočasno se bo morala Avstrija odpovedati članstvu v EFTA.

Le pod temi pogoji je pričakovati, da bo EGS respektirala avstrijsko ustavno nevtralnost in da bo pod gotovimi pogoji priznala Avstriji avtonomno trgovinsko politiko z možnostjo razvoja trgovanja z vzhodnimi evropskimi državami in možnostjo odpovedi pogodbe o angažmaju v primeru kakšnega konflikta.

V avstrijskih gospodarskih krogih so tudi mnenja, da bodo pogajanja z EGS, če bo do njih prišlo, zelo težavna in dolgovozna. Pravijo, da utegnejo trajati najmanj 2 leti, morebiti pa tudi 5 let.

V Zahodni Nemčiji:

Največji proces proti vojnim zločincem

Državno tožilstvo v Frankfurtu je vložilo obtožbo proti skupini nacističnih funkcionarjev v nekdanjem taborišču smrti Oswiecim (Auschwitz), v katerem je bilo ubitih nad 2 milijona zapornikov. Glavni proces se bo verjetno začel šele leta 1964 in bo hkrati eden največjih procesov proti vojnim zločincem v Zahodni Nemčiji.

Med obtoženci je tudi zadnji komandant tega taborišča Richard Baer, kateri je do svoje aretacije leta 1960 pod drugim imenom živel na svobodi. Poleg njega se bo pred sodiščem moralo zagovarjati še 23 nadaljnjih oseb, ki so neposredno sodelovale pri ubijanju zapornikov. Vendar je od skupno 24 obtožencev trenutno le 12 v zaporu, kajti večina bivših funkcionarjev v koncentracijskih taboriščih je po vojni spet dobila lepe položaje v Zahodni Nemčiji, kjer nekdanji nacisti sploh ponovno igrajo važno vlogo.

Srečanje kljukastih in viteških križev

»Österreichischer Kameradschaftsbund« — organizacija bivših nemških vojakov — je v nedeljo priredila v Purkersdorfu spet srečanje »kameradov«. Pri nezaželenem srečanju je prišlo do značilnega pripetljaja. Opazovalci so namreč ugotovili, da so mnogi izmed udeležencev nosili nemška vojna odlikovanja in medalje žalostnega spomina, na suknjičih pripete kljukaste križe (Hackenkreuz), videli pa so tudi take, ki so se postavili z »viteškim križem« — Ritterkreuzem.

Ogorčen opazovalec je službujočega orožnika opozoril na enega izmed nosilcev kljukastih križev. Orožnik je »kamerada« s kljukastim križem sicer prijel in odgnal, je pa vsekakor čudno, da orožniki sami tega niso prej »videli«. Postopek orožnika je imel izdaten učinek. Kar naenkrat so zginitili kljukasti križi z jopičev, mnogi po so s kljukastimi križi okrašena »junaška« prsa pokrili z nežnimi plašči.

Tako poroča »Neues Österreich« in pristavljajo, da bi bilo zanimivo zasledovati, kako bodo pristojne oblasti nadalje obravnavale prijavo orožnika proti dotičnemu nosilcu kljukastega križa.

Nastop »Kameradschaftsbunda« z nacističnimi odlikovanji, nemško komando in trompetanju v slogu »Hitlerjugend« je bil povezan z blagoslovitvijo zastave in mašo na prostem. Opazovalci, ki so si ogledali te junake neslavne dobe, so takoj začeli s podpisno akcijo ter se s sklicevanjem na papežovo encikliko »Pacem in terris« obrnili na kardinala Königa, da prepove sodelovanje katoliških duhovnikov pri blagoslovitvah zastav Kameradschaftsbunda in pri vseh podobnih prireditvah. Takšno sodelovanje nasprotuje duhu enciklike in našemu za mir borečemu se času, je rečeno v pisanju na kardinala.

Občni zbor Zveze slovenskih izseljencev:

Ohranimo in utrjujmo izseljeniško zavest

ki nam je v najtežjih dneh vtilvala vero v zmago resnice in pravice

Zadnje nedeljo je bil v Celovcu letni občni zbor Zveze slovenskih izseljencev, na katerem se je zbralo lepo število zastopnikov tistih naših družin, ki jih je nacistični režim med zadnjo vojno — izvajajoč že zdavnaj prej pripravljeni načrt o iztrebljenju slovenskega ljudstva na Koroškem — oropal vsega imetja in jih kot „sovražnike rajha in nemškega naroda“ nasilno pregnal z rodne zemlje. Prišli so očete in matere, katerim so lasje osiveli v letih pregnanstva, in prišla je mladina, ki je že v otroških letih morala spoznati krivice in trpljenje krutega časa, ko je pri nas in po žirni Evropi zavladal zločinski nacizem. Zbrali so se na vsakoletnem zborovanju, da se zvesti obljubi, ki so si jo dali v izseljeništvu, skupaj spomnijo najbolj črnih dni v zgodovini slovenskega življa na Koroškem in da ponovno izpričajo svojo izseljeniško zavest, katere jih je družila v skupnem trpljenju in ki jim tudi danes nalaga dolžnost, da ohranijo zvestobo idealom, zaradi katerih so bili preganjani.

Uvodoma so se zbrani izseljenci spomnili svojih umrlih sootrpov, tako tistih, ki so za vedno ostali v daljni tujini, in onih po vrtni v domovino umrlih, katerih število iz leta v leto narašča. Ohraniti jih hočejo v trajnem spominu z zavestjo, da se jim bodo najbolje oddolžili s tem, da bodo čuvali in posredovali dalje skupno izseljeniško zavest.

Mednarodni turizem v letu 1962

Kakor pripovedujejo v pristojnih krogih, so lani turisti zahodnoevropskih dežel, Velike Britanije, Združenih držav Amerike in Kanade potrošili v tujini nad 2 milijardi dolarjev. Po cenitvah taistih krogov bo lanska potrošnja turistov teh dežel v tujini letos še za 10 odstotkov višja. Pravijo, da bo mednarodni turizem letos presegel dosedanje rekorde. Tako v Evropi kot v Ameriki se zaradi hude letošnje zime vse pripravlja na poletni obisk toplih krajev. Da bo to imelo letos še koristnejše posledice za gospodarstvo v mnogih deželah, kot jih je imelo lani, je dokaj na dlani.

V zadnjih letih se je v zahodnem svetu življenjski standard prebivalstva močno povečal. To in pa povečanje prostega časa ter olajšava na obmejnih prehodih so povzročili, da se mednarodni turizem iz leta v leto bolj razvija. Marsikje postaja za narodno gospodarstvo naravnost življenjskega pomena. Tako je n. pr. na naši državi lani prinesel 9 milijard šilingov v devizah, kar je 30 % več kot leta 1961. S tem smo izenačili našo drugače pasivno plačilno bilanco v zunanji trgovini. Od okroglo 5.600.000 gostov je bilo pri nas lani 4.500.000 Nemcev.

Pa tudi v drugih evropskih državah je postal turizem za njihovo gospodarstvo življenjske važnosti. Italijo n. pr. je lani obiskalo nad 21 milijonov tujih turistov, ki so tam pustili za 26 milijard šilingov deviz, kar je za 10 % več kot leta 1961. Španija je lani sprejela 9 milijonov tujcev, kar je za 2,5 milijona več kot leta 1961. Uspeh tega porasta: devizni dotok v vrednosti 14 milijard šilingov, za 2 milijardi več kot leto poprej. Število tujih turistov v Španiji se je v zadnjih 10 letih pomnožilo za 1000 %.

Tudi Švica je država, ki na račun turizma ogromno zasluži, vendar se nikakor ne more meriti z Italijo ali Španijo, katerima prinaša turizem najvišje dobičke. Vsekakor pa prednjači Švica v deviznem dotoku s strani turizma pred Francijo, Dansko, Irsko, Holandijo in Turčijo.

Neverjetno naglo pa se v zadnjih letih razvija turizem v Veliki Britaniji, ki stoji sedaj — kar tiče priliva tuje valute — za Italijo na drugem mestu. Leta 1962 so obiskovalci Velike Britanije potrošili devize v vrednosti skoraj 20 milijard šilingov. Če pa h tej vrednosti še prištejemo devize za prevoz tujih turistov z britanskimi letali, vlaki in ladjami, potem predstavlja britanski devizni dotok iz turizma vrednost 29 milijard šilingov. Turizem v Veliki Britaniji je kot izvozna postavka na četrtem mestu in glavni pridobitnik dolarske valute.

Mnogo manj koristi kot omenjene dežele pa imajo od turizma Združene države Amerike, Kanada in Zahodna Nemčija. Združene države Amerike zaradi tega že dalj časa vodijo hrupno propagando, da bi privabile čim več turistov na svoje obale in da bi kolikor-toliko izenačile pasivo v turistični bilanci, ki znaša letno okoli 10 milijard šilingov. Ta kampanja je imela po svetu doslej precejšen odziv.

Najbolj negativna postavka pa je turizem v Zahodni Nemčiji. Lani so nemški turisti potrošili v tujini okoli 5 milijard šilingov ali za polovico več, kot so potrošili tujci, ki so obiskali Zahodno Nemčijo. To dejstvo zelo vznemirja nemško centralno banko in to niti ne neupravičeno, kajti Nemci nosijo sedaj pred Američani največ denarja v inozemstvo.

To je v svojem poročilu poudaril tudi tajnik ZSI Rado Janežič, ki je spomnil na vse žrtve nacizma in dejal: Dolga, zelo dolga je vrsta teh naših junakov in neizmerno je gorje, ki ga je povzročil nacizem slovenskemu ljudstvu na Koroškem. Mnogi izmed naših najboljših niso več dočakali dneva svobode, šli so v smrt, da bi mi živeli. Ravno zaradi tega pa so nam ostali v neizbrisnem spominu, v naših srcih živijo dalje, kajti verovali so v bodočnost našega ljudstva in ker so zanj umrli, so se dvignili v življenje, ko so padli v smrt. Zato nas opominjajo, da njihova žrtev ne sme biti zaman, in nas rotiljo, da moramo ostati zvesti idealom, za katere so oni doprinesli najsvežejšo žrtev — življenje. Toda niso šli od nas, ne da bi nam zapustili častno dolžnost in oporoko: Ohranite živo zavest, ki nas je družila v letih nasilja! Ta oporoka nas obvezuje, biti nam mora sveta, postati mora vsebina in vodilo vsega našega hotenja

Zanimiva ugotovitev

Glasilo štajerske ÖVP „Südost-Tagespost“ je pred dnevi poročalo o izgradnji nove stanovanjske hiše v Wagni za begunce, ki so doslej prebivali v barakah tamkajšnjega begunskega taborišča. V svojem poročilu omenjeni list ugotavlja, da za izgradnjo te hiše ni bilo nobenega nujnega povoda, „ker se je dotok beguncev iz Jugoslavije zmanjšal na minimum“. In dalje je v listu rečeno, da bo dotok beguncev v kratkem prav gotovo popolnoma prenehal, saj „že leta med Jugoslavlani, ki ilegalno prihajajo čez mejo, ni več političnih beguncev, marveč samo ljudi, ki hočejo na ta način priti do boljše plačanega dela v Avstriji ali v drugih deželah zahodnega sveta“.

To so vsekakor zanimive ugotovitve, zanimive še zlasti zato, ker se je do njih — sicer šele po dolgih letih! — končno dokopal tudi list, ki je vsa leta posebno strupeno izpadal proti Jugoslavlji in delal iz beguncev „politične mučenike“, da bi dokazal „nasilje“ v sosedni državi. Nemški pregovor pravi: Spät aber sicher!

SPÖ razpravlja o stanovanjskih problemih

Za danes in jutri je Socialistična stranka Avstrije sklicala na Dunaju veliko posvetovanje, na katerem bodo proučili posamezna vprašanja v vezi s stanovanjskim problemom, ki velja v naši državi še vedno za problem številka ena. Na dnevnem redu tega posvetovanja so referati o preskrbitvi in razdelitvi javnih sredstev za gradnjo stanovanj, o zaščiti stanovalcev in ohranitvi stanovanjskih hiš, o razdelitvi stanovanjskega prostora in o problemu gradbenih zemljišč; poseben referat pa je namenjen danes posebno aktualnemu problemu »mlada generacija in stanovanjska gradnja«.

Po razpravi o vseh teh problemih bodo izdelali načelne smernice za bodočo stanovanjsko politiko ter nov koncept za stanovanjsko gradnjo, s katerim hoče SPÖ prispevati k reševanju tega perečega vprašanja.

in dela. Vsak dan, vedno in povsod se moramo zavedati, zakaj so nas preganjali — ne samo zato, ker smo bili Slovenci, marveč predvsem zaradi tega, ker smo hoteli ostati Slovenci in nismo hoteli kloniti, ko so klonili in klečepazili mnogo močnejši od nas. V najhujšem času naše narodne zgodovine smo koroški Slovenci s svojim trpljenjem in svojim uporom opozorili svet na majhno, južnaško ljudstvo, ki stoletja živi na svoji zemlji ob Zili in Dravi, ki ljubi svoj jezik in svoj izvor in zato noče kloniti. Zatirano doma, vrženo v zapore in taborišča ter poslano na morišča je naše ljudstvo vendar našlo v sebi dovolj moči, da se je uprlo nasilju ter si z bojem in trpljenjem priborilo pravico do svobodnega in enakopravnega življenja na domači zemlji.

Pri tem pa ne smemo pozabiti, da bi bilo zaman vse trpljenje in borba in zaman bi bile ogromne žrtve, če ne bomo znali pravilno ceniti pridobitve te borbe in našega trpljenja. Žrtve, ki jih je doprineslo slovensko ljudstvo na Koroškem, nam ne dajejo pravico do enakopravnosti le danes, marveč so jamstvo lepšega življenja tudi za jutrišnji dan. Zato pa je naša dolžnost, da v tej zavesti vzgajamo tudi mladino, kateri ne smemo zamolčati resnice o minuli dobi, ker samo takrat če bo to resnico spoznala in se je zavedala, bo tudi hotela in znala slediti njenemu nauku: da je nadaljnje življenje možno le v medsebojnem spoštovanju in mirnemu sožitju.

V svojem poročilu je tajnik izseljeniške zveze govoril tudi o vprašanju poplave škod in ob koncu naglasil: „Toda nam ne gre samo za tisto odškodnino, ki jo je mogoče izplačati v denarju. Gre za popravo celotne škode, ki smo jo utrpeli vsled preganjanja in ki je bila našemu ljudstvu prizadejana z desetletnim zapostavljanjem in odrekanjem pravic. Te škode ni mogoče popraviti samo s šilingi, popraviti jo je treba s tem, da se nam prizna vsestranska enakopravnost — enakopravnost na šolskem in kulturnem področju, enakopravnost v gospodarskem in družbenem življenju ter enakopravnost našega jezika v uradih in v javnosti. Samo tako si moremo zamišljati dosledno in vsestransko popravo škode in krivic, ker vemo, da bodo le s tem usvarjeni pogoji za resnično mirno sožitje dveh enakopravnih narodov v deželi. Smo za strpnost in prijateljstvo med narodi, zato odklanjamo vsako hujskanje na narodnostno mržnjo. V tem duhu hočemo vzgajati tudi našo mladino, v kateri pa moramo hkrati utrjevati tudi izseljeniško zavest, da se bo vedno in povsod zavedala, da je slovenskega rodu in nikdar ne bo pozabila, da smo bili preganjani in izseljeni samo zaradi tega, ker smo ostali zvesti svojemu rodu in jeziku. Le če se bo zavedala tega, bo tudi sama ohranila zvestobo sebi in narodu ter se bo znala pravočasno upreti slehernemu poskusu, ki bi stremel za tem, da z vzgajanjem narodnih odpadnikov pripravi pot novemu iztrebljanju slovenskega življa na Koroškem.“

Tudi med diskusijo je bilo govora predvsem o vprašanju odškodnine in o skrbi za mladino ter njeno vzgojo. Posebno lehtne so bile besede Jankota Ogrisa, ki je med drugim dejal: V izseljeništvu nismo govorili o odškodnini, svoboda je bila naša želja in ne denar. Domov smo hoteli in želeli smo, da bi naš narod ostal na tej zemlji. To pa je tudi oporoka naših umrlih tovarišev, zato ne omalovažujmo izseljeniške zavesti, marveč jo vcepimo tudi mladini. Ostali morajo slovenska in ne raznarodujemo jo še sami s tem, da ji ne omogočimo izobrazbe v materinem jeziku.

Svoj občni zbor so izseljenci zaključili z obljubo, da se hočejo z vsemi silami prizadevati, da nikdar ne bo zbledel spomin na dneve pregnanstva in da nikdar ne bo zamrla izseljeniška zavest, kajti „to smo dolžni našim mrtvim sootrpom in vsem žrtvam nacističnega nasilja, ki jih hočemo ohraniti v trajnem častnem spominu — ne zato, da bi snovali misel maščevalnosti, marveč zaradi tega, ker iskreno želimo, da bi mi in naši zanamci živeli v svetu miru in pravičnosti, v svetu brez nasilja in nacionalne mržnje, ki je našemu ljudstvu povzročila že toliko gorja!“

POŠIROKEM SVETU

DUNAJ. — Na povabilo prezidenta Zvezne gospodarske zbornice ing. Raaba sta v ponedeljek prispela na Dunaj predsednik jugoslovanske zvezne zbornice za gospodarstvo dr. Jakov Blažević in generalni sekretar Drago Flis. Jugoslovanska delegata sta se v Avstriji zadržala tri dni ter sta ju sprejela prezident ing. Raab in viceprezident dr. Kammler. Prezident Raab je ob tej priložnosti izrazil veselje nad visokim obiskom in poudaril, da bo to srečanje gotovo zelo koristilo gospodarskim stikom obeh držav ter bo poglobilo kontakte med obema gospodarskima zbornicama. Potem sta predsednik dr. Blažević in generalni sekretar Flis obiskala v ministrstvu za trgovino in obnovo ministra dr. Bocka, nakar je sledila delovna seja v Zvezni gospodarski zbornici. V torek sta si jugoslovanska gospodarstvenika ogledala v Linzu neko industrijsko podjetje.

DUNAJ. — Obisk kardinala dr. Königa pri kardinalu Wyszyńskim na Poljskem, s katerega se je v soboto vrnil na Dunaj, je na Poljskem imel živahen odmev. Tudi poljske oblasti so se nasproti dunajskemu kardinalu izkazale zelo vljudne. Višek kardinalovega obiska na Poljskem je bil v Censhovu, kjer je govoril pred ogromno množico. V neki večji občini je kardinala pozdravil tamošnji župnik ne le v imenu katolikov, temveč tudi v imenu oblasti. Dunajski kardinal dr. König je ob svojem obisku tudi uradno povabil na obisk v Avstrijo poljskega primasa.

BONN. — Državno tožilstvo v Frankfurtu je vložilo obtožbo zoper dva bivša nacistična funkcionarja v taborišču Oswiecim, v katerem so ubili nad dva milijona zapornikov. Glavni proces se bo začel verjetno šele 1964. To bo največji proces proti vojnim zločincem v Zvezni republiki od leta 1945. Za zločine v Oswiecimu bo razen teh odgovarjalo še 23 nacistov, ki so kot funkcionarji taborišča neposredno sodelovali pri ubijanju zapornikov. Med obtoženci je zadnji komendant „taborišča smrti“ Richard Baer, ki je do aretacije leta 1960 živel pod tujim imenom na svobodi. Hössa in Liebehenschella, ki sta bila pred njim komandanta taborišča, so po vojni na Poljskem obsodili na smrt.

BIRMINGHAM. — Policija v Birminghamu v državi Alabama je zaprla več kot 450 črnih študentov, ker so sodelovali pri demonstracijah proti rasni diskriminaciji.

BUENOS AIRES. — Sedem argentinskih političnih strank je sklenilo ustanoviti „Ljudsko in nacionalno fronto“, da bi se skupno udeležile kampanje za predsedniške volitve, ki so napovedane za 7. julij. To so stranka bivšega predsednika Artura Frondisija CRI, peronistična Ljudska unija, Federalna unija, Federalna stranka, gibanje nacionalne fronte, ki podpira kandidature generala Justa Bengoa, konservativna Narodna stranka in Združena republikanska stranka.

DAKAR. — Uradno so objavili, da se bo pred visokim sodiščem pravice začela obravnava proti Mamadiju Diu, bivšemu predsedniku senegalske vlade, ki je obtožen, da je skušal v lanskem decembru izvesti državni udar. Skupaj z njim bodo postavili pred sodišče tudi štiri bivše ministre.

RALEIGH. — Clanica delegacije Liberije v OZN Angie Brooks bo zahtevala, da liberijsko veleposlaništvo v Washingtonu vložil protest zaradi diskriminacije nasproti njej v Raleighu. Liberijska delegacija je prišla v Raleigh, da bi imela predavanje na črniški univerzi Shaw. Bila je v dveh gostinskih lokalih, toda nikjer ji niso hoteli postreči, ker je črne polti.

ATENE. — Združenje grških industrialcev je protestiralo proti privilegiranemu tujemu kapitalu v Grčiji. Predsednik združenja Dragos je zahteval revizijo vladne politike „odprti vrat“ in protestiral proti osvojevalnemu značaju tujega kapitala. Zavzel se je tudi, da „Skupni evropski trg ne bi absorbiral Grčije, ki naj obdrži svojo nacionalnost“.

WELLINGTON. — Novozelandski premier Keith Holyoake je povabil francoskega veleposlanika in mu sporočil, da je z obžalovanjem sprejel poročila, da bo Francija v treh letih zgradila bazo za atomske poskuse na Pacifiku. Skliceval se je na izjavo generala Jeana Thirya na tiskovni konferenci v Pa-peteju.

BERLIN. — Politični krogi v Vzhodnem Berlinu so označili zasedanje odborov zahodnonemškega Bundestaga v Zahodnem Berlinu kot nezakonito. Do teh zasedanj je prišlo 2. in 3. aprila. V Vzhodnem Berlinu s posebno pozornostjo spremljajo sleherni poskus, da bi se organi zahodnonemškega parlamenta „infiltrirali“ v zahodni del mesta. Zahodne zaveznice so Zvezni republiki Nemčiji odsvetovali sklicati Bundestag v Berlin.

STOCKHOLM. — Švedski parlament je izglasoval nov zakon, po katerem je od leta 1965 vsem zaposlenim zajamčen štirideski plačani odhiti. Ta odredba veže tudi privarne delodajalce.

CELOVEC. — Kot protibisk delegaciji ljubljanskega mesta, ki se je lani mudila na Koroškem, je pod vodstvom celovškega župana Ausserwinklerja te dni obiskala ljubljano delegacijo koroškega glavnega mesta. Delegacija je pozdravil in sprejel ljubljanski župan inž. Marjan Tepina. Delegacija si je ob tej priložnosti ogledala razne znamenitosti metropole Slovenije.

BEOGRAD. — Finski državni predsednik Kekkonen je v nedeljo prispel na uraden obisk v Jugoslavijo. Kekkonen je prvi najvišji predstavnik Finske, ki je obiskal jugoslovanskega državnega predsednika. Finski državni predsednik in jugoslovanski državni predsednik sta v svojem prvem političnem razgovoru sklenila oboje medsebojno sodelovanje. Kekkonen se bo zadržal v Jugoslaviji teden dni.

KATMUNDU. — Ameriška alpinistična odprava je osvojila vrh Mount Everest. 1. maja je en ameriški alpinist skupaj z enim šerpasom uspel priplezati na najvišji vrh sveta.

PORT DU PRINCE. — Na Haitiju so proglasili obredno stanje, hkrati so uvedli tudi policijsko ura od 7. ure zvečer do 5. ure zjutraj. Z dekretom o obrednem stanju je prišla vsa izvršena in zakonodajna oblast v roke predsednika Francois Duvalierja.

Mladina in film

»Ali smem v kino, mama?« — »Očka, prosim, boš dal denar?«

To sta vprašanja, ki nam ju pogosto ponavljajo naši otroci in na kateri vse preradi in prepogosto privolimo.

Mama se navadno še pozanima: »Si se naučil vse za šolo?«, kar ji otrok brez oklevanja zatrdi; in oče vpraša: »Kaj pa igrajo v kinu?« in ko sliši odgovor: »Prima film! Vsi sošolci so ga že videli, nekateri celo po dvakrat!«, tedaj velikodušno seže v žep in odšteje denar za vstopnico.

S tem naj bi bil problem filmske vzgoje rešen. Oče in mati sta zadovoljna, da je otrok v kinu za dve uri na varnem in da imata doma mir za delo ali počitek. Pri tem pa preveč lahkomišelnosti pozabljata, da je slab film zelo slabo zatočišče za otroka in da so si po svetu nabrali že mnogo tovrstnih žalostnih in bridkih izkušenj.

Otroci živo dojemajo filmske zgodbe, jih po svoje doživljajo in obnavljajo. In reprice teh zgodb lahko gledamo v igrah otrok, kjer danes odmevajo strelj brabrij kavbojev, čez nekaj časa pa se kavboji prelevijo v viteze, ki se neustrašeno bojujejo na življenje in smrt. Posebno tragično pa se posledice slabega filma kažejo v nevarno naraščajoči kriminalnosti današnje mladine.

Občutljivejšim otrokom se film vpleta celo v sanje ter jim meša mirno in zdravo spanje. Zato je za mlajše otroke sploh bolje, da jih čim manj vodimo v kino. Zanje so primerne le risanke ali filmane pravljice, pa še te le tedaj, če niso preveč razburljive. Živa slika deluje močnejše od pisane besede in lahko se primeri, da celo škodljivo vznemiri otrokovo duševnost. Tudi pri večjih otrocih moramo pazljivost. Otrokovo zagotovilo, da je film »prima« in da so ga videli že vsi sošolci, nam ne sme biti zadostno merilo. Dobro bi bilo, če bi si vsako predstavo najprej ogledali starši, saj bi tako najboljše presodili, če je za otroke primerna ali ne. Ker pa to žal ni mogoče, se pozanimajmo za pisano kritiko, preglejmo, kdo v filmu igra, kdo ga režira, povprašajmo znanca, ki so film že videli, kaj sodijo o njem. Kadar dvomite, če je film za otroka primeren ali ne, pa je bolje, da mu ga prepoveste. Manj škoda bo, če bo zamudil srednje dober film, kot pa če si bo ogledal slabega.

Vendar ni treba, da bi otroku iz strahu, da ga bo film pokvaril, obiske filmskih predstav povsem prepovedali. Film je vendarle priznana in sodobna umetnost, ki nam ob pametni izbiri nudi mnogo lepega in koristnega razvedrila in se ob njem tudi otrok lahko marsikaj nauči.

Najbolje bo, če bo otrok hodil v kino čim večkrat v spremstvu očeta ali matere. Že pred predstavo ga lahko opozorimo na to ali ono posebnost filma, da bo lažje dojemal njegovo vsebino. Še več pa se je treba o predstavi pomeniti ob koncu in otroku še enkrat obnoviti vsebino, mu razložiti, česar morda ni razumel in ga opozoriti na prizore, ki so za film posebno pomembni — pa naj bodo že dobri ali slabi.

Tako se bo otrok kmalu naučil ocenjevati

„Kulturna izmenjava – most sporazumevanja“

Slovenska filharmonija je gostovala v Celovcu

Zadnji ponedeljek je v okviru uradne kulturne izmenjave med Koroško in Slovenijo gostovala v Celovcu Slovenska filharmonija iz Ljubljane, ki je od svojega prvega obiska leta 1958 vsakoletni in vedno dobrodošel gost na Koroškem. V veliki dvorani Doma glasbe je priredila simfonični koncert pod vodstvom dirigenta Sama Hubada, kot solista pa je nastopila mlada slovenska pianistka Dubravka Tomšič. Orkester je izvajal dela Primoža Ramovša, Sergeja Rahmaninova in Petra I. Čajkovskega ter je bil za svoje res dovršeno podajanje deležen dolgotrajnih navdušenih ovacij številne publike, med katero so bili tudi visoki predstavniki Koroške in Slovenije.

Deželni glavar Ferdinand Wedenig je po koncertu priredil v prostorih deželne vlade sprejem za umetnike in oficiale goste iz Slovenije, katerega so se udeležili tudi predsednik deželnega zbora Rudolf Tillian, namestnik deželnega glavarja ing. Thomas Truppe, deželni svetnik Hans Sima in dr. Hans Kerstnig, kulturni referent deželne vlade dvorni svetnik dr. Othmar Rudan, številni drugi predstavniki kulturnega in političnega življenja Koroške in zastopniki koroških Slovencev. Iz Slovenije pa so bili navzoči član Izvršnega sveta Mitja Ribičič, predsednik sveta za kulturo Beno Zupančič, sekretar sveta za šolstvo Boris Lipužič ter generalni konzul FSR Jugoslavije v Celovcu Boris Trampuž z ostalimi člani generalnega konzulata.

Umetnike in goste iz Slovenije je pozdravil deželni glavar in se jim v imenu deželne vlade zahvalil za izredni užitek, ki so ga posredovali s svojim koncertom. »Danes ste s svojim nastopom — je poudaril v svojem govoru — spet postavili nov steber mostu, ki ga gradimo med Avstrijo in Jugoslavijo ter še posebej med Koroško in Slovenijo. Že dvanaest let se srečavamo na kulturnem področju in ta most služi sporazumevanju

med obema narodoma, hkrati pa prispeva k uresničevanju želje vseh ljudi: bratstva med narodi.«

V imenu gostov se je zahvalil član Izvršnega sveta SR Slovenije Ribičič, ki je v svojem govoru dejal: »Nocojšnji koncert pomeni nov prispevek v kulturni izmenjavi Koroške in Slovenije, izmenjavi, ki ima že dolgoletno tradicijo. Veseli nas, da so bili naši umetniki ta večer od vaših poslušalcev sprejeti prav tako navdušeno, kot je bil v Ljubljani sprejet vaš zbor madrigalistov. To dokazuje, da smo v kulturnih stikih dveh narodov, ki živita na meji, že uspeli ustvariti tisto svobodno prijateljsko vzdušje, ki daje najboljšo osnovo za nadaljnji razvoj sožitja in sodelovanja. Nekateri menijo, da pripisujemo prevelik pomen našim skupnim kulturnim manifestacijam. Mislim, da nimajo prav. Saj umetniška beseda največkrat uspešneje premaguje tradicionalno, nakopičeno nezaupanje in uspešneje odstranjuje politično prestižne pomisleke, kakor razgovori za zeleno mizo. Saj je kulturna manifestacija v določenem smislu najbolj čista, najsvobodnejša, najbolj neposredna oblika aktivne koeksistence različnih dežel in narodov. Govori na način, ki ga vsi razumejo, odgovarja na najbolj intimne želje in čustva ljudstev.

Kulturna izmenjava med Koroško in Slovenijo je lahko prepričljiv dokaz za to trditev. V času okrog leta 1950 v politično negativnem ozračju hladne vojne v svetu, ko tudi v odnosih med Avstrijo in Jugoslavijo ni bilo maloobmejnega osebnega in blagovnega prometa, sejamskih prireditvev, sodelovanja med univerzami, ni bilo delegacij prosvetnih, zdravstvenih in drugih delavcev, niti uspešnega dela raznih komisij, skupnih nastopov jugoslovanske in avstrijske televizije itd., v tem času je gostovanje ljubljanske Opere pomenilo prvega znanil-

ca novih odnosov na naši skupni meji. Od tega dne naprej ustvarjeni veliki rezultati na vseh področjih so pokazali, da ste, gospod deželni glavar, imeli prav, ko ste se prvi v vaši deželi spomnili in vneto zavzeli za poglobitev prijateljskih sosedskih odnosov.

Danes smo z odnosi med Avstrijo in Jugoslavijo lahko izredno zadovoljni. Ugodno jih ocenjuje tako poročilo vaše vlade, kot poročilo našega zveznega izvršnega sveta. Obe državi in njihova vodstva se zavedajo, da sodobni razvoj znanosti, kulture in civilizacije nalaga zlasti narodom, ki živijo skupaj, zbliževanje in združevanje v uresničevanju skupnih interesov. Zato se obe deželi vključujeta v vse oblike sodelovanja, zato se teži k olajšanju prometa na meji, izboljšujejo se komunikacije in premagujejo Alpe z izgradnjo ljubljanskega predora, zato je vedno več kulturnih in drugih aranžmajev. Tudi v zunanje-političnih prizadevanjih iščemo stične točke v osnovnih načelih, zlasti v pogledu utrjevanja nevtralnosti in neangažiranosti, v doslednem odklanjanju vojne, v skupnih naporih za razorožitev, proti atomskemu orožju, proti vsemu, kar dela proti človeštvu. V tej perspektivi nadaljnjega utrjevanja vsega, kar nas združuje, se vam še enkrat najtopleje zahvaljujem za vaš sprejem v želji, da nas čimprej ponovno obiščete v Sloveniji in Ljubljani.

Esperanto po svetu

Po objavi CED (centrala za dokumentacijo) je bilo po stanju dne 31. 10. 1962 v 19 deželah 217 urlic in trgov z imenom L. Zamenhofa ali esperanto, in sicer: v Argentini 5, v Avstriji 6, v Belgiji 3, v Braziliji 33, v Angliji 1, v Bolgariji 21, na Češkem 2, v Franciji 43, v Nemčiji 19, v Španiji 10, na Madžarskem 11, v Italiji 23, v Izraelu 5, v Jugoslaviji 2, v Kanadi 1, na Holandskem 13, na Poljskem, 16, v Sovjetski zvezi (Liliv) 2 in na Švedskem 1.

V letu 1962 je bilo vseh esperantskih radijskih oddaj 1677 (napram 1485 v letu 1961), in sicer so bile to oddaje 20 radijskih postaj v 13 državah (leta 1961 je bilo 15 postaj v 12 deželah). Na prvem mestu je bila tudi lani Varšava s 365 programi, ki so skupno trajali 182 ur.

Letos avgusta bo v Hamburgu (Zahodna Nemčija) 36. kongres SAT (Svetovna dalavska esperantska zveza), od 3. do 10. 8. pa bo v Soliji 48. Svetovni esperantski kongres, za katerega je bilo že meseca marca prijavljenih 1706 esperantistov iz 31 dežel.

„Slovenski teden“ v Gradcu

Že lani je bil v glavnem mestu Štajerske prirejen poseben „Slovenski teden“, katerega prireditve so vzbudile veliko zanimanje in prispevale k utrditvi prijateljskih odnosov med prebivalstvom Štajerske in sosedne Slovenije. Zadnjo soboto pa je bila v graškem Forum Stadtpark slovesna otvoritev letošnjega „Slovenskega tedna“, ki so se je udeležili štajerski deželni glavar Krainer, deželni svetnik dr. Koren, sekretar sveta za kulturo in prosveto SR Slovenije Poljanšek in jugoslovanski generalni konzul v Gradcu Morača.

Deželni glavar Krainer je v svojem govoru poudaril, da bodo prireditve tega tedna bistveno prispevale k boljšemu spoznavanju jugoslovanskih narodov in še posebno sosednega slovenskega naroda. »Boleče izkušnje iz zgodovine, ki so Štajerce in Slo-

vence v enaki meri prizadele, bodo imele toliko lepše sadove, čim bolj se bosta obe strani z razumom posvečali zadevam človečanstva.« V imenu deželne vlade je izrazil veselje nad to prireditvijo in ji zagotovil vso podporo.

V okviru letošnjega Slovenskega tedna v Gradcu, ki je prirejen pod geslom „Sodobnost na slovenskem kulturnem področju“, so na sporedu razstava sodobnega slikarstva in grafike, gostovanje ljubljanskega lutkovnega gledališča, koncert Slovenskega oktetta, večer nove lirike, razstava arhitekture in urbanizma, gostovanje Akademije za gledališko umetnost iz Ljubljane, razna predavanja in večer, posvečen sodobni slovenski glasbi.

Prihodnje leto pa bo v Ljubljani prirejena podobna manifestacija štajerske kulture.

Umrli je Anton Sovre

znani slovenski poznavalec antike

V Ljubljani je v 78. letu starosti umrl dr. Anton Sovre, klasični filolog in član Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Pokojnik je posebno s prevodi Homerja in vrste drugih antičnih grških in latinskih tekstov izredno mnogo prispeval v slovensko prevodno književnost ter hkrati pomembno vplival na kulturo slovenskega knjižnega jezika. Kot izjemen poznavalec antičnega sveta se je uveljavil tudi kot zgodovinsopisec. Slovenska kulturna javnost je z njim izgubila eno najmarkantnejših osebnosti.

Pogreba, ki je bil zadnji petek, se je udeležilo veliko število predstavnikov slovenskega kulturnega življenja.

filme z zrejšimi očmi in ne bo se več navduševal le za kavbojke s čim učinkovitejšimi pretepi ali za kriminalke s čim številnejšimi mrličji. Sam bo začel razločevati slab film od dobrega in bo slabega odklanjal. In tedaj mu bo film nudil res tisto, kar si od njega želimo in pričakujemo: koristno, poučno in kulturno razvedrilo.

Nekaj misli o rasizmu

(Nadaljevanje iz zadnje številke)

Toda dejstvo, da je barvna pregraja padla, še ne pomeni, da se belec, ki živi v tujini, čuti ponižanega na enako raven kot njegovi črni so državljani; še manjša pa je verjetnost, da se tako čutijo njegovi bratanci v Evropi. Za tistega, ki je v neposredni zvezi s stvarnostjo oblasti, je pač koristno, da se prilagodi spremembam, ker drugega izhoda nimamo; belec, ki živi v Tanganjiki, obravnava Tanganjčane kot sebi enake, ker pač ne želi, da bi ga le-ti izgnali iz svoje dežele; prav tako je mogoče, da v Združenih narodih bel diplomati stisne roko svojemu temnopoltemu kolegu, in to brez sleherne zadržke.

Ali pa je zaradi tega tudi preprosti človek zavrgel svoje navade, po katerih je doslej živel? Osebnost nemara sploh še nikoli ni prišel v stik s tujo raso, če pa je le imel kak stik, potem druga rasa najbrž šte-

vilčno ni tako močna ali pa demografsko ni tako osredotočena, da bi utegnila ogroziti posred belega človeka: žene, hiše, zaposlitev. Takrat, ko ni ogrožen, bo belec prav lahko vzdrževal koristne stike z drugimi ljudmi, ki niso beli; toda le redko bodo takšni stiki dosegli takšno stopnjo intenzivnosti, da se bo zdelo belcu potrebno pobrskati po svoji podzvesti in ugotoviti, od kod neki njegovi predsodki o rasni vzvišenosti, da bi potem, če bi se pokazala potreba te stike razširiti, te predsodke zavrgel, ali pa bi te predsodke potrdil in jih preoblikoval v bariero, ki naj postane ovira za vsak nadaljnji razvoj medsebojnih zvez. Sicer pa je bridkost spričo izgubljene nekdanje veličine pravi handicap za vzpostavljene pravih zvez med rasami.

Ni dvoma, da nam bo sčasoma z vzgojo uspelo razpršiti nenavadni občutki, ki nas sili, da imamo za divjaško sleherno civilizacijo, ki ni tak-

šna kot naša; v naši dobi ne bo težko dokazati, da tisto, kar nam je tuje, ni nujno tudi na nižji stopnji. Ko pa se bodo hoteli ljudje na Zahodu otesti svojega kompleksa manjvrednosti, bodo vselej iskali „grešne kozle“. V tem trenutku so to Rusi, naposled bodo to nemara Kitajci, in ni nobenega dvoma, da bodo kasneje našli še kako drugo skupnost, ki jo bodo lahko sovražili brez tveganja.

Juan Comas, profesor na mehiški državni šoli za antropologijo, pa odgovarja na vprašanje, kako je mogoče uničiti rasne predsodke:

Nauki o rasni vzvišenosti so imele pomembno vlogo pri visoki politiki držav, ki so s tem hotele opravičiti svojo krutost in svoje človeške napake. Ti nauki so prišli prav pri razglaskanju potrebe po kolonialni ekspanziji Evrope in pri razvoju sodobnega imperializma; ti nauki so podžigali rasno mržnjo, povzdigovali so patriotizem in množili vojne. Ničesar na ne bomo dosegli, če

bomo objavljali nove zakone ali pa zahtevali, naj ljudje spoštujejo zakone, ki že veljajo, to pa zato, ker utegnejo biti ti zakoni koristni samo takrat, da je večina državljanov potrebna, da so takšni zakoni potrebni in nujni. Če hočemo premagati predsodke in rasne mite, bomo več opravili, če se bomo potrudili odpraviti razmere, v katerih so se taki predsodki porodili.

Prvotni izvor teh predsodkov je strah: strah pred vojno, strah pred gospodarsko negotovostjo, strah, ki prežema posameznike in skupine, ko vidijo, kako se ruši njihov ugled itd. Rasni predsodki bodo v tej ali drugačni obliki še dolgo obstajali na svetu, vsekakor pa tako dolgo, dokler osebna svoboda ne bo dobila trdnjših temeljev.

Našim prijateljem je treba dopovedati, kako neumno je, če menimo, da so nekatere človeške skupnosti »skoz in skoz dobre«, druge pa so »povsem slabe«.

Znanost, demokratična načela in človečanski občutki v enaki meri za-

vračajo, da bi koga obsodili samo zato, ker je drugačne rase, se pravi, da bi bil obsojen in zasuznjen samo zaradi tega, ker je drugačne barve polti.

Toda rasizem se posmehuje znanstvenemu raziskovanju človeških ras. Rasizem terja, da naj vsi verjamejo v nenečnost, češ da je to nekaj absolutnega in nespornega, ker pač določena rasa stoji višje ali nižje, to pa že zgolj zaradi svoje telesne konstitucije; to pomeni, da naj se sploh ne upošteva same narave, vpliva naravnih razmer, ki jih ustvarja okolje, pa tudi ne družbenih razmer.

V zadnjih petdesetih letih smo videli, kako se je razbohotil prenapeti nacionalizem, ki pa ga bodo napake, storjene v vojni, in nemir, ki ga pri naša oboroženi mir, nemara dolgo ohranile pri življenju. Vsekakor pa s tem, ko s prepričevanjem posameznikov in skupnosti iztrebljamo rasne mite, veliko koristimo, saj se tako izboljšujejo človeški odnosi in se več medsebojno razumevanje.

(Po »Naših razgledih«)

Koroško kmetijstvo in njegov razvoj

Avstrijski statistični centralni urad je pred kratkim objavil rezultate štetja kmetijskih in gozdnih obratov na Koroškem leta 1960. Čeprav so podatki tega štetja medtem že kar precej zastareli, dajejo kljub temu razmeroma poučno sliko o razvoju koroškega kmetijstva v povojni dobi.

Primerjava teh štetij kaže po eni strani posebno močno odseljevanje koroškega kmečkega prebivalstva v druge poklice in z dežele, po drugi pa prav vsled tega pogojen močan porast mehanizacije kmetijstva. Med letom 1951 in letom 1960 se je namreč na Koroškem iz kmetijstva odselilo 42.000 ljudi, od katerih pa odpade le 11.000 na nedružinske kmetijske delavce, 31.000 pa na družinske člane kmečkih družin. Med letom 1951 in 1960 je torej število kmečkega prebivalstva na Koroškem padlo za več kot 30 %. Leta 1960 je bilo le še 93.000 ali dobrih 18 % Korošcev zaposlenih v kmetijstvu.

Temu primerno je naraščala mehanizacija poljskega dela in molže. Število traktorjev je od 1035 naraslo na 5782, število žitnih kom-

V spomin vrlemu našemu rojaku

Št. Janž v Rožu. — V prejšnji številki smo na kratko poročali, da smo pokopali Janeza Müllerja, našega Močivnikovega Honzija, ki je preminul po kratki bolezni. Naj bo zaslužnemu možu iz naših vrst danes posvečenih nekaj vrstic o njegovem življenju in delu.

Osemindeset let življenja je preromal, življenje trdega dela, trpljenja in žrtve ter polno skromnosti. Iz kupe življenja je izpil mnogo radosti, idealne sreče človeka polnega idealizma, ki se je ves žrtvoval skupni narodni stvari. Njegova globoko čuteča lirčna duša je čutila v globoko bol od tujca na lastni zemlji teptanih rodni bratov in sestra. Iz tega plemenitega prizadevanja je žel le malo materialnih koristi, zato je tudi prehodil pot Cankarjevih potnikov Na klancu. Njegovo življenjsko načelo pa je bilo: Živeti vrl mož ne sme le zase!

Izučil se je v mladih letih kolarske obrti. Kmalu, v 26. letu starosti, je moral zapustiti kolarsko delo ter prevzeti domačijo, ko mu je umrl brat. Na manjšem posestvu je gospodaril s pomočjo očeta in matere. Komaj je Honzi prišel na dom, je začel živahno dejavnost v tedanjem „Slovenskem delavskem društvu“ v naši okolici. Po preosnovanju društva v dvoje prosvetnih društev v Svečah in Št. Janžu je postal prvi predsednik društva v Št. Janžu v Rožu. Svoje prirojene izredne sposobnosti kot samorastnik je z vso vnemo posvetil društvenemu delu in razvoju. Vodil je igralsko skupino društva, potem pa je postal pevovodja takrat zelo močnega društvenega pevskega zbora. Pokojni je bil glasbeni talent, sam brez učitelja se je naučil igranja na harmonijo. Leta 1911 je ustanovil pri društvu tamburaški zbor, ki ga je izvežbal odlično in vodil z velikim uspehom. Tamburaški zbor sestojel iz vrste mladih fantov, je slovel v Rožu ter tudi drugod. Najboljše priznanje je njegov tamburaški zbor prejel na primer tudi na veliki slovenski prireditvi v hotelu Trabesinger

v Celovcu. Pri srcu so mu bili njegovi pevci in tamburaši, za katere je žrtvoval ogromno časa in veliko prizadevanja in to pogosto v svojo gospodarsko škodo. Prizadeval pa se je v globokem prepričanju in spoznanju, da prav s to zvrstjo kulturne dejavnosti največ doprinese h kulturni rasti in samozavešči slovenskega ljudstva na Koroškem, ga dviga k zavednosti in lepim vzorom lepote in dobrote. Dolga leta je na harmonijo igral tudi v domači cerkvi.

Pokojnikova narodna zavest je bila na vseh področjih močna in dejavna. Njegova velika zasluga je tudi, da ima šentjanška Hranilnica in posojilnica na zelo pripravnem kraju ob cesti lep Zadrugi dom. Gradbeno parcelo je zadrugi prodal pokojni Janez Müller in naj mu bo ta zadruga stavba tudi lep in trajen spomenik.

Pogrebni svečanosti se je udeležila častna množica žalnih gostov. Posmrtni nagovor je imel domači župnik in orisal pokojnikove vrline. Predsednik Zveze slovenskih zadrug Flori Lapuš pa se je od Honzija poslovil v imenu prosvetašev, nekdanjih pevcev in tamburašev ter zadruga z zahvalo za naše koristi. Pevski zbor pa je blagemu pokojniku zapel ganljive žalostinke na domu žalosti in na pokopališču.

Naj bo možu, ki je toliko žrtvoval za svoje ljudstvo in v svojem življenju doživljal tudi bridke udarce ter telesno trpljenje, lahka naša koroška slovenska zemlja!

ODER MLADJE

uprizori za materinski dan, dne 12. maja t. l. ob pol osmih zvečer v Šmihelu pri Šerčerju

pretresljivo kmečko igro

Mati Tereza

V odmorih godba.

Vabilo

Glasbeni ansambel „Pavle Kernjak“ bo priredil v nedeljo, dne 19. maja 1963, ob 20. uri

Koncert s petjem in godbo

v LOČAH v Pušnikovi dvorani.

Na sporedu bodo narodne in moderne popevke (šlagerji), med temi skladbe Avsenikov, Borisa Franka, Pavla Kosca ter Mira in Pavla Kernjaka.

Po koncertu bo družabni večer s plesom.

Vabljeni vsi!

bajnov od 5 na 284, število motornih kosilnic od 870 na 7796 in število strojev za spravilo sena od 3639 na 9749. Število molznih strojev pa se je v tem času povečalo od 358 na 2992.

Navzlic izkoriščenim možnostim za olajšanje dela in povečanje produktivnosti ljudi v kmetijstvu, ki jih nudi mehanizacija, je število kmečkega prebivalstva še naprej nazadovalo. Leta 1960 je imelo že 40 % kmetij za polno delo na kmetiji na razpolago le še po eno osebo, nadaljnjih 27 % kmetij pa je imelo le še po 2 osebi. Nedružinske kmetijske delavce je zaposlovalo le še 13 % koroških kmetij. Potemtakem je bilo na Koroškem leta 1960 več kot dve tretjini kmetij takih, ki so imele kvečjemu 2 osebi za delo na razpolago. To pomeni, da v povprečju na kmetijah s 5 ha površine ni odpadla več kot ena oseba za delo, na kmetijah med 5 in 20 ha pa ne več kot 2 osebi.

Na manjših kmetijah postaja kmetijstvo vsebolj stranski poklic. Na 14.700 kmetijah je bilo leta 1960 kmetovanje le še stranski poklic, medtem ko je imela družina svoje glavne dohodke iz zaposlitve v drugih poklicih. Le na 55 % koroških kmetij je bilo kmetovanje glavni poklic, od katerega je družina živila.

Medtem se ta proces v koroškem kmetijstvu gotovo ni ustavil, marveč je dosti bolj upravičena domneva, da se je pričel še bolj pospeševati. Če k vsem tem značilnostim razvoja koroškega kmetijstva še dodamo, da je med letom 1951 in letom 1960 prenehalo obstojati na Koroškem nad 1100 kmetij, potem postaja dokaj jasno; da bo koroško kmetijstvo v prihodnjih letih svojo podobo še bolj spremenilo, da bo število kmečkega prebivalstva, kmetov in kmetij še bolj nazadovalo in da bo vedno več kmetij naprodaj.

Slovensko prosvetno društvo „Bilka“ v Bilčovsu

Vabilo na

MATERINSKI DAN

ki ga bo naše društvo priredilo v nedeljo, dne 12. maja, ob 1/2 3. uri v dvorani gostilne pri Miklavžu.

Z našimi najmlajšimi bomo pripravili našim materam primerno proslavo ob dnevu, ki je namenjen prav materam — materinski dan. Nastopijo otroci s pesmimi, deklamacijami in primerno igro. Vse naše mamice in tudi vse druge prisrčno vabi

društvo „Bilka“

Št. Peter na Vašinjah

V znano Hrenovo hišo v Št. Jakobu pri Št. Petru na Vašinjah je posegla smrt in iztrgala iz središča družine mater Tončko Gross, ženo polno lepih vrlin zavedne slovenske matere. Bila je slovenska mati v pravem pomenu besede, dobra kot kruh, luč v družini in lep zgled okolici, kajti njeno življenje je bila nesebična daritev za svoje in druge.

Njene smrti niso kdovekaj na široko razglasili, kljub temu pa se je pogrebni svečanosti poleg svojcev in ostalih sorodnikov udeležila izredno številna množica žalnih gostov iz bližnje in daljnje okolice. Množica je pokojnici enodušno izkazala zadnjo čast in ljubezen. Med žalnimi gosti smo opazili tudi generalnega konzula FSRJ Borisa Trampuža s soprogo, Zveza slovenskih organizacij pa je položila venec na svežo gomilo blage pokojnice.

Materi Tončki in njenemu možu Šimenu so se rodili trije otroci. Kakor sta skrbela za njih telesno blaginjo, tako in še bolj sta se z uspehom prizadevala za njihovo vzgojo v dobre člane človeške družbe, v zvestobi do slovenske narodne družine in v zavesti globokega socialnega sočustvovanja do vseh ljudi. Žal, da je sin padel v nesrečni nacistični vojni.

Družina Hrenovih je svojo zavednost izpričala vedno tudi dejansko pri vseh pri-

zadevanjih za naše vsakovrstne skupne koristi. Tudi to je brez dvoma pripisati zgledu dobre matere. Med in po vojni sploh je bila Tončka prava aktivistovska mati, kajti Hrenova hiša je bila vedno na stečaj odprta neštetim mladim in starim narodnim delavcem, ki so se prizadevali za naš obstoj na naši zemlji.

Vrlin pokojnice bi mogli naštetih vrsto, toda naj zadostuje, ko lahko rečemo, da je svoj čas življenja izpolnila v žrtvah in delu za ideale in najvišje cilje.

Pokojno Tončko Gross bomo trajno ohranili v svetlem in čistem spominu, žalujočim svojem pa izrekamo naše iskreno in globoko sožalje.

Bistrica pri Pliberku

V ponedeljek se je nepričakovano razširila žalostna vest, da je na Bistrici pri Pliberku preminul Jožef Partl, p. d. Črniko. S Črnikom je legel v grob mož-značaj, preudaren in napreden kmet, vzoren družinski oče ter zglede sosed v vsej okolici. Neprecenljivo je njegovo sodelovanje pri naših skupnih gospodarskih in drugih narodnih prizadevanjih. Več o življenju in delu spoštovanega pokojnika bomo poročali v prihodnji številki. Pogrebne svečanosti so bile v sredo na šmihelskem pokopališču. Žalujočim svojem izrekamo naše odkrito in globoko sožalje.

V globoki žalosti sporočamo vsem sorodnikom in znancem, da nas je nepričakovano hitro zapustil naš ljubljani mož, oče, dedej, brat in stric, gospod

Jožef Partl

p. d. Črnikov oče na Bistrici,

ki ga je dne 6. maja 1963 Vsemogočni pripravljenega in previdenega s sv. zakramenti za umirajoče v 71. letu starosti poklical k sebi. Dragega pokojnika smo v sredo, 8. maja, dopoldne spremili od hiše žalosti na Bistrici na domače šmihelsko pokopališče, kjer smo ga položili k zadnjemu počitku.

Bistrica pri Pliberku-Celovec-Prevalje-Mače v Rožu.

V neizmerni žalosti:

Kristina Partl Joze, Krista in Marija

žena otroci

v imenu vseh ostalih sorodnikov

Komemoracija na Dunaju

Klub slovenskih študentov na Dunaju je priredil spominsko slavnost ob dvajsetletnici po nacističnem terorju obglavljenih 13 selskih žrtv, ki so žrtvovali svoja življenja 29. aprila 1943 v smrtni celici dunajskega deželne sodišča. Hhrati je bila spominska slavnost posvečena tudi vsem ostalim žrtvam, ki so jih koroški Slovenci doprinesli v boju proti nacizmu.

Na spominski slavnosti, dne 26. aprila, je dr. Tone Jelen, ki je trpljenje pod nacističnim režimom skusil na lastni koži, pripovedoval o selskih žrtvah, ki jih je vse poznal ter o krvavenju Slovencev pod hitlerijanstvom. V nedeljo, 28. aprila pa je klub v „Gedächtnisstätte“ dunajskega sodišča položil venec s trakom „Koroškim žrtvam nacizma — Klub slovenskih študentov na Dunaju“. Ob tej priložnosti sta spregovorila predsednik Kluba Feliks J. Bister in dr. Tone Jelen in spominjala, da je v tej sobi tekla slovenska kri in kri mnogih drugih avstrijskih patriotov. Žrtve kličejo, da je Avstrija obvezana, da nam končno prizna in izpolni vse pravice. Pod vodstvom Jožka Burcha je klubski oktet zapel pesmi „Lipa zelenela je“ in „Čej so fiste stezice“.

Moščenica pri Bilčovsu

Star slovenski izrek, ki velja pri nas še danes, se glasi: Kjer je voda zdrava, tam ljudje dolgo živijo. In prav naša vas se more ponašati z najstarejšimi občani v občini Bilčovs.

Starosta naše vasi, Aleks Kropivnik, p. d. Švedec, bo letos dosegel 94. leto svojega življenja. Življenje mu ni bilo z rožicami poslano, velik del svojega življenja se je prebijal kot drvar po bližnjih in tudi oddaljenih gozdovih. S trdim delom je prideloval potrebni kruh sebi in svoji družini. Na njegovem malem posestvu je zrastle 8 otrok. Vsi vemo, da je bila pretekla doba trda in potreben je bil skrajni napor, da je družinski oče vsaj za silo mogel preskrbeti vse svoje.

Janez Šelander, p. d. Krušic v Moščenici, pa je 6. maja letos dosegel starost 90 let. Dolgo vrsto let je kmetoval v najtežjih razmerah na svojem lepo urejenem posestvu. Ljubezen do grude, podedovane po prednikih, mu je bila pobuda, da je kljub napornemu kmečkemu delu po svojih njivah in travnikih rad prepeval naše pesmi in tako vesel in zadovoljen živel v božji naravi kot soustvarjalec dobrin, ki jih zemlja daje onemu, ki jo v spoštovanju neguje in obdeluje. Razveseljivo je, da tudi njegov naslednik sin, ki je za njim prevzel posestvo, nadalje goji živo ljubezen do kmečkega dela in naše domače slovenske pesmi.

Obema starostoma naše vasi prav iskreno čestitamo v želji, naj bi včakala še veliko brezskrbnih let, kar sta s pridnim delom v dolgih desetletjih tudi zaslužila.

KOLENDAR

Pelek, 10. maj: Anton
Sabota, 11. maj: Francšek
Nedelja, 12. maj: Pankracij
Ponedeljek, 13. maj: Servacij
Torek, 14. maj: Bonifacij
Sreda, 15. maj: Zofija
Četrtek, 16. maj: Janez

DRAGO KUMER:

Skodelica mlečne kaše

Takrat smo stanovali v vasi Zakelj. To je kraj ob robu Savinjske doline. Bili smo v tuji, revni hiši. Starša sta hodila na delo h kmetom. Malo sta zaslužila in težko je bilo življenje.

Spominjam se, da mi je bilo pet let. Moja najslajša jed je bila mlečna kaša. Navadno jo je mati pripravila za večerjo. Kar je ostalo, je mati zlila v skodelico in rekla:

»Karlek, to pa je tvoj zajtrk.«

In ne morem povedati, kako je bil sladek. Spravil sem se v kot kuhinje, kjer me ni nihče motil. Polne žlice so romale v moja usta in vsakokrat sem žlico umil z jezikom.

Naša mati je kuhala kašo tako, da je mleku prilila skoraj polovico vode. Vedno je tarnala:

»Mleko je drago!«

Jaz pa sem si strašno želel kaše s samim mlekom. In vedno sem mater nadlegoval z vprašanji:

»Mama kdaj bo spet kaša z mlekom?«

»V nedeljo,« je odgovorila.

In res. Prišla je nedelja in mati je za večerjo skuhalo kašo v samem mleku. To je bil zame velik praznik. Le oče je godrnjal.

»Oh, pa spet ta vražja kaša!«

Narezal si je glavo čebule, ki jo je jedel s soljo in kruhom. Še prej pa sem moral teči h kmetu po liter jabolčnika.

Samo midva z materjo sva jedla kašo. Mati je zajemala počasi, a jaz kar se je dalo hitro. Jedla sva iz ene skledice in sem se bal, da bom zajel premalo žlic. Danes vem zakaj je mati zajemala tako počasi; zato, da bi ostalo kaše za moj zajtrk.

Še ponoči sem sanjal o sladki kaši in včasih se je zgodilo, da sem mater pucikal za dolgo kito las in jo kar sredi noči potihlo vprašal:

»Bo jutri zvečer spet kaša?«

Blizu nas je bila kmetija. Pri Janezu se je reklo. Tam so imeli dečka, ki je bil mojih let. Morda je bil leto starejši. Nesti mu je bilo ime. Večkrat sva se skupaj igrala in včasih me je povabil v hišo. Tam sem videl njegovo mamo. Spominjam se, da je bila bleda in zelo suha. Nesti mi je povedal, da je hudo bolna in da je ne sme jeziti. Sklonila se je k meni in me čisto potihlo vprašala:

»Karlek, si lačen?«

Nič nisem rekel. Samo gledal sem jo in v ustih sem imel velike kepe slin. Janezova

mama pa je odrezala velik kos kruha, pridjala še rdeče jabolko in rekla:

»Na, jej, da boš zdrav in hitro rasel!«

Nekoč je bila sama doma. Spominjam se, da je bilo to že na večer. Vstopil sem in vprašal, kje je Nesti. Povedala mi je, da so šli v gozd po drva. Jaz pa sem v nosu začutil vonj po sladki kaši. Oči so ostale na velikem loncu. Janezova mama je to opazila, sklonila se je k meni in me vprašala:

»Karlek, boš skodelico kaše?«

Rahlo sem prikimal z glavo:

»Mhm, prosim, teta.«

Potem mi je dala polno skodelico kaše, kuhane s samim mlekom. Tudi za takrat se spominjam, kako sem sredi noči prebudil mater in ji dejal:

»Mama, Janezova teta mi je dala kašo!«

»Si se zanjo zahvalil?« je tiho vprašala.

»Mhm,« sem zamrmral in se pogreznil v sladko spanje.

Nekega jutra pa sem zagledal na oknu lepo modro skodelico. Naša ni bila, to sem takoj uganil, saj sem poznal vse lonce in skledice, ki sem jih moral vsak dan pomiti in zložiti v kredenco. Skočim k oknu in glej presenečenje: v skodelici je bila sladka kaša! Na okno jo je že sinoči postavila Janezova teta.

Nato sem skoraj vsako tretjo jutro zagledal na oknu tisto lepo modro skodelico in vsakokrat je bil zame velik praznik. Tako sva postala Janezova teta in jaz velika prijateljca.

Nekega jutra reče naša mati:

»Ježeš, Janezova teta je umrla!«

Kakor da mi je nekdo iglo zabodel v srce. Skočil sem iz postelje in tekel k Janezu. Počasi sem stopil v hišo in tam sem zagledal domače kako so jokali in gledali v blede obraz Janezove tete, ki je nepremično ležala na postelji. Nesti je stopil k meni in zajokal:

»Karlek, naša mama je umrla...«

»Teta!« sem zaklical in tudi moj obraz so zalile grenke solze.

In od takrat ni bilo nikoli več na oknu lepe modre skodelice, napolnjene s sladko kašo.

Materi

Vem za deželo, kjer rože cveto,
vem za deželo, kjer ptički pojo.
V tisti deželi studenci šumijo,
v tisti deželi še palčki živijo.

V tisti deželi se vsega dobi.
Z veje prav vsake oranža visi.
Tamkaj so tudi še reke medene,
tam iz sladkorja so gore snežene.

Tam se nikomur prav nič ne zgodi:
dvoje ljubečih, skrbčih oči
noč in dan vdano nad vsakomer čuje,
hudega vsega ga vedno varuje.

Tam ni ne žalosti in solza,
v tisti deželi le smeh je doma:
roka prečudna vse solze obriše,
boža te, boža, dokler ne smeš se.

In ko na zemljo se vleže večer,
ko po vseh kotih že zlekne se mir,
takrat se čudne besede oglasijo,
čudne besede, ki sanje budijo:

To je bilo tam, kjer rože cveto,
to je bilo tam, kjer ptički pojo,
tam je dobrot neskončna živila,
vse nam je dala, vse kar je imela.

Dane Zajc

Mladi vedež

Ali veste...

● da so žirafe kljub dolgemu vratu popolnoma neme in sploh nimajo živcev za proizvajanje glasu.

● da je beseda „šah mat“ po poreklu iz perzijskega jezika in dobesedno pomeni: „kralj je mrtel!“

● da so najhujši sovražniki kač v nekaterih predelih našega planeta prav kače same. To so na primer koralne kače iz tropskih predelov Afrike ali „paragugu“ kače, ki živijo v Indiji.

● da so Filipini neodvisna republika, ki je sestavljena iz približno 7000 otokov, od katerih je nekako 6000 naseljenih. Komaj 462 otokov ima površino več kot 2,5 kvadratna kilometra, medtem ko so ostali manjši.

● da ima en kvadratni centimeter kože 1 meter krvnih žil, 4 metre živčnih vlaken in okoli 3 milijone celic.

● da živi pri nas več vrst lastovk. Najobičajnejše so volke in mesne lastovke, a najdelj se selijo tiste, ki se izležejo pri nas.

● da človeški živčni impulzi „potujejo“ z brzino 460 kilometrov na uro.

● da se približno vsako uro zgodi na svetu potres. Tri četrtine vseh potresov je na obalah Tihega oceana in na njegovih otokih, a ena četrtina na ostalih delih sveta.

● da je največja sladkovodna riba arapaim. Ta riba je lahko dolga tudi preko 5 metrov in tehtala do 200 kg. Živi v velikih brazilskih rekah. Za prebivalce tistih krajev je njeno meso prava poslastica.

● da so stari narodi imeli tehnične tajnosti, ki jih še do danes ni nihče pojasnil. Tako na primer so stari Indijanci že pred 7000 leti proizvajali nerjaveče železo. Stebri velikega hrama v Nju Delhiju, visoki preko 60 metrov in izkopani v zemljo 12 metrov, so narejeni iz trdega materiala. Zanimivo je, da ti železni stebri, čeprav so stari že več kot 7000 let, še niso nikjer porjavili. Nobena radiološka in kemijska raziskovanja današnjih strokovnjakov niso mogla odkriti načina za pridobivanje take kovine.

Kdo največ dela

Lep deček vam je bil to, ki sem šel z njim po ulici. Vračal se je z raznašanjem časnikov. Spotoma mi je deček ves vesel pripovedoval, koliko je že zaslužil. Pa sem ga vprašal:

»Koliko vas je pri hiši, ki služite denar?«

»Dva, oče in jaz.«

»Pa mama! Kaj ona nič ne zasluži!«

»Mama! Ne, ona ne zasluži nič.«

»Kaj pa dela ves dan?« sem ga spet vprašal.

»O, ona zjutraj prva vstane in zadnja leže zvečer. Zgodaj zjutraj skuha kavo, zbudi očeta in mu da zajtrk. Nato zbudi nas otroke, nas nasiti in pripravi za šolo. Medtem ko smo mi v šoli, pospravi postelje, počisti sobo, skuha kosilo in opere naše perilo. Popoldne pa plete nogavice, krpa naše obleke, pripravlja večerjo. In tako dela vse dni!«

»Kaj pa dobi za to!«

Deček se nasmeje.

»Saj mama ne dela za plačo, to dela vendar zastoj. Ona ne dobiva denarja.«

Da, mama ne dobiva denarja za svoje delo, tako kot oče in sin. Zato se pa trudi od zgodnjega jutra pa pozno v noč. Mama ne prejema denarja za svoje delo in nima osemurnega delavnika. Često dela tudi po šestnajst ur.

Deček se je zamislil. Razumel je, da je doma nekdo, ki dela več kot on in oče.

Ivo Andrić

55

Travniška kronika

»Ne, ne boš! Kam peljete tega človeka?«
»E, če hočeš vedeti, peljem tega psa obesit kakor vse druge pse.«

»Kaj? Zakaj? Ni mogoče, da bi obežali nedolžne ljudi. Poklical bom kajmakama.«

Sedaj je vpil tudi Cologna; še opazil ni, da se vse huje razvema.

V množici je zahrumelo. Z dveh minaretov, z enega v bližini in v drugega v daljavi, so se hodže učili molitev. Glasovi so se križali, zategovali in valovili. Okrog te skupine so se začeli zbirati ljudje.

»He, ker si se prilepel, da ga braniš, ga bom obesil na tisto mrvo tamle, poglej!« je vpil Turčin.

»Ne boš! Ne smeš! Poklical bom stražnike, grem po kajmakama. Kdo pa si ti?« je ostro in presekano kričal stavec.

»Jaz sem tisti, ki se te ne boji; zgini mi spred oči, dokler imaš celo kožo!«

Iz tolpe so odjeknile psovke in vzkliki. Nabiralo se je več in več čaršijcev. Dolgin je v prepiru po vsaki besedi potuhnjeno iskal njihovega pogleda, da vidi, če mu po-

trjujejo. Gledali so ga nepremično, toda z očitnim zadovoljstvom.

Visoki Turek je zavil k stari murvi kraj pota, tolpa in Cologna pa za njim. Sedaj so vsi vpili in mahali z rokami. Tudi Cologna je neprenehoma vpil, toda nihče ga ni hotel poslušati, niti mu niso pustili, da pove do konca.

»Lopovščina, nesramnost, razbojništvo! Vi sultanu v obraz pljujete. Razbojnik! Poturice!« je vreščal stari zdravnik.

»Molči, sicer boš še ti visel zraven tega!«

»Kdo? Jaz? Še dotakniti se me ne smeš, poturica gnusobna!« Vsi sklepi na Cologni so popustili in je skakal in opletal z rokami. On in dolgin sta sedaj središče preirivanja. Fojničan je pozabljen, stoji ob strani.

Dolgin srepo pogleda in izzivalno zavpije svojim ljudem:

»Ali je opsoval vero in svetnika? Ste slišali?«

Pritrdili so mu.

»Pri priči ga obesitel!«

Okrog Cologne je nastala gneča.

»Kdo vero? Kdo svetnike? Bolje poznam islam kot ti, pankrt bosenski. Jaz sem ... jaz sem ...« je vpil Cologna in se otepal, penast in ves divji.

»Obesite neverniškega psa!«

Med ravsom in trganjem so odmevale samo nejasne Colognine besede kakor daveče se hropenje:

»Turčin sem ... boljši Turčin kakor ti.«

Sedaj so se vmešali čaršijski ljudje in oteli zdravnika pred tolpo. Trije od njih so pričali, da je stavec razločno, glasno in trikrat zapovrstjo izjavil, da sprejema čisto vero za svojo in je kot tak postal nedotakljiv. Odpeljali so ga domov, skrbno in slavnostno kot nevesto. Bil pa je že tudi skrajni čas, kajti stavec je bil zmeden, drhtel je po vsem telesu in ječal stavke brez zveze in smisla.

Osupli in razočarani ljudje, ki so bili pripeljali Fojničana in mu bili tožitelji, sodniki in rablji, so zdaj pustili še njega, naj gre, kakor ve in zna v svojo Fojnico.

Bliskovito se je raznesla vest, da se je zdravnik avstrijskega konzulata poturčil. Celu v tem ponorelem mestu, kjer so se vrstili dnevi eden bolj zmešan kot drugi, kjer so se godile stvari, ki jih ni moči do konca povedati ne popolnoma verjeti, je bila novica o zdravnikovem poturčenju pravo presenečenje.

Ker noben kristjan ni smel na ulico, je bilo zadevo nemogoče preveriti in raziskati. Konzul je poslal slugo v Dolac k fra Jankoviču, toda župnik je sprejel novico z nevero in obljubil, da bo takoj, ko se razburjenje malo poleže, morda že jutri, obiskal konzula.

Rotta je po konzulovem naročilu pod večer odšel iz konzulata in zavil proti Colognini hiši na strmo sklino. Že čez pol ure se je tolmač vrnil, še huje blede in molčeč kot po navadi. Prestrašili so ga neznani ljudje divje podobe, oboroženi do zob, ki so mu vpili pod nos: »Poturči se vlah, dokler ti še bije srečna ura!« in se vedli kakor pijanci in norci. Toda še huje ga je pretreslo, kar je videl pri Cologni.

Ko so ga komaj spustili v hišo, iz katere so pravkar prišli neki popolnoma mirni, neoboroženi Turki, je našel zmedenega zdravnikovega slugo, Arnavta. Veža je bila polita in razmetana, iz sobe pa je odmeval zdravnikov glas.

Stavec je silno razburjen hodil po sobi. Večno siva in blede lica so mu rahlo pordela, spodnja čeljust mu je drgetala. Skozi slisnjene trepalnice, kakor bi gledal v daljavo ali slabo videl in težko razločil, je dolgo, ostro in neprijazno strel v tolmača. Toda brž ko je Rotta povedal, da je prišel od generalnega konzulata pogledat, kaj se je zgodilo, ga je Cologna razburjeno ustavil:

»Nič, prav nič se ni zgodilo in se tudi ne bo. Naj nihče

Náš otrok je trmast

Trma nastopi med drugim in tretjim letom. Prej ubogljiv in poslušen otrok je postal nenkrat trmast. Če ga pokličemo, ne sliši, vztraja pri svojem delu ali igri, če ga kaj vprašamo, nam ne odgovori, ko ga zvečer položimo v posteljo, nam nagaja in če se zaradi tega vznemirjamo, se nam zadovoljno smehlja.

V tej starosti se prične otrok sam s seboj ukvarjati in pravilno igrati. V tej aktivnosti si otrok ustvari svoj majhen svet s svojimi igračami. Ta svet je samo njegov in se zanj tudi bori — včasih za vsako ceno. Vse igrače in igre dobe v otroku pomembno mesto in vlogo, ki pa jo žal odrasli pogosto ne razumemo. Na primer otrok v kuhinji obrne stol, se vsede vanj in trobi, kot da bi bil v avtomobilu, obuje mamine ali očetove čevlje in ponosno raca po sobi, nato jih pa vtakne pod vodovodno pipo in jih očisti. Če želimo, da bi ravnal drugače, trmasto vztraja pri svojih opravilih in pri svojih zahtevah. Včasih to trmo izrazi tudi s krčevitim jokom. Nekateri otroci celo pomodre v obraz in v starših na ta način izkovejo usmiljenje. Tudi tako majhen otrok hitro ugotovi, kako naj ravna, da bodo starši popustili. To naredi nekajkrat in tako reagiranje otroka postane kaj kmalu orožje za »izsiljevanje« staršev.

Zakaj postane vsak otrok v tem obdobju trmast?

Omenili smo že, da si trileten otrok ustvari svoj lasten svet, v katerem vlada svojstven red. Ker pa ima še premalo izkušenj in tudi njegovo mnenje še ni doseglo določene stopnje, ne zna ločiti koristno od nekoristnega, pravilno od nepravilnega itd. Prav zaradi tega se v tej starosti ta močni razvoj otrokovega jaza bojuje s pravili, željami, vzgojnimi načeli in pričakovanjem okolice oziroma staršev.

Otrok šele postopoma spozna, da se je potrebno nekaterim zahtevam staršev podrediti in jih tudi izpolniti. Da to zmore, pa je po-

Nezgode doma

● Otroci naj ne sedajo in ne plezajo na balkonske ograje. Balkonska ograja naj bo dovolj visoka in predelki med palicami dovolj gosti, da ne bo prišlo do nesreče.

● V živilsko shrambo spadajo živila, na noben način pa čistila in zdravila, da ne pride do usodne zamenjave. Steklenice ali doze niso embalaža za živila.

● Uporabljajte za kuhanje posodo, ki ima ravno dno in je primerno velika, sicer lahko zdrsne s štedilnika in se poparite. Obračajte ročaje proti stenam za štedilnikom.

● Kadar pestujete otroke, odložite življenje in pletenje. Ne zabadajte šivank v obleko ali oblaženo pohištvo, ne puščajte na sedežih škarij in pletilk in ne spravljajte škarij v žep.

● Ne odpirajte vrat na pralnem stroju, dokler se boben še vrti. Posebej velja to pravilo tedaj, če je v stroju vroča voda.

Sončna očala — da ali ne?

Dolgo je veljalo mnenje: človek se rodi brez sončnih očal, zato mu jih, seveda če je zdrav, tudi kasneje ni treba nositi. Zdaj pa temna očala niso več zgolj obeležje turistov, saj naletite na ljudi, ki jih nosijo, tudi na mestnih ulicah sredi deževnega dne in v zaprtih prostorih. Ali je zdravo, ali oči postanejo neodporne? Na ta in podobna vprašanja je nedavno postregel s strokovno podprtim odgovorom profesor Schober z Münchenske univerze.

Ljudje na dopustu pravzaprav živijo čudno: hitijo v naravo, na sonce in na zrak, sprehajajo se po bujni pokrajini, ki se koplje v soncu, pri tem pa si nataknjejo na nos temna očala. Mar oči stalnih prebivalcev mest zares ne prenesejo več bleščeče svetlobe sončnega poletnega dne? Profesor Schober pravi, da zdravim očem ne škoduje več ur trajajoči sprehod po soncu, ker se zenice avtomatično prilagajajo svetlobi in postanejo drobne kot glava bučike. Če se jakost svetlobe močno poveča, oko ne utrpi nobene škode, vendar začne popuščati njegova

spodobnost v natančnem prilagajanju, se pravi, da »zaklopka« sčasoma ne deluje več tako brezhibno kot prej. Zato naj bi se ljudje v položaju, ko je potrebna velika sposobnost jasnega zaznavanja, po Schobrovem mnenju zaščitili oči pred premočno svetlobo. Kot primer navaja avtomobilista, ki vozi zanesljiveje in se manj utruja, če si med vožnjo po cesti, izpostavljenim močnim sončnim žarkom, zaščiti oči s temnimi očali.

Mnenje, da temni naočniki zmanjšujejo odpornost oči, zavrača Schober takole: »Odpornost je lastnost mišic. Kdor skače, teka ali telovadi, si utruja mišice na nogah, torej se kasneje ne utruja tako brž. Mišice, ki ožijo in širijo očesne zenice, pa sodijo med tiste, ki delujejo neodvisno od človekove volje. Očesnih mišic torej ni mogoče »strenirati« za močno svetlobo, proti kateri je treba oči zaščititi, seveda z dobrimi stekli, ki enakomerno prepuščajo svetlobo.»

Dobre brezmesne juhe

Italijanska juha: 1 1/4 l kostne juhe, 15 dkg cvetače, 3 dkg riža, 5 dkg testenin, sol, paradižnik, zelen peteršilj, 2 dkg surovega masla, žlica naribanega sira.

V precejeni kostni juhi skuhamo očisteno, drobno zrezano cvetačo, dodamo riž, na koncu pa posebej kuhane, drobno zrezane testenine, paradižnik, sesekljan zelen peteršilj, surovo maslo in sir.

Riževa juha: 3 dkg olja, 8 dkg riža, pol drobne čebule, 1 dkg zelene, 1 koren, 1/2 kg moke, malo muškatovega oreščka, zelen peteršilj, 2 žlici smetane.

Riž pražimo na olju, mu dodamo naribano čebulo, drobno zrezano korenje in zeleno. Čez nekaj časa zalijemo, osolimo in kuhamo 20 do 30 minut. Začinimo jo z muškatovim orehom in zelenim peteršiljem ter damo na mizo s smetano.

Zelenjava juha: 4 dkg masla, 1/4 kg jušne zelenjave, 1 1/4 l kostne juhe, 10 dkg cvetače, 4 dkg riža, 1 paradižnik (ali 1 žličko mezge), sol, zelen peteršilj, žlička naribanega sira.

NASVETI

■ Posoda, v kateri kuhamo čaj, sčasoma porjavi in se ne da pomiti, niti s peskom zribati, če pa v njej prevremo dobro osoljeno vodo, bo sol odvzela posodi barvo, ki jo je pustil čaj. Tudi skodelice, ki so postale motne od čaja, zribamo s soljo in jih potem zmijemo s toplo vodo.

■ Vogale preprog zravnamo, če jih ponoči obložimo z mokrimi krpami. Zjutraj bodo zravnan.

■ Če bomo pri likanju osmoličili perilo, namočimo osmojeno mesto v vroči raztopini sode in boraksa. Če kos ni prežgan, bo rjava barva kmalu izginila.

■ Če si še niste omislile ščipalk za perilo iz plastične mase in uporabljate še lesene; nove ščipalke pa namočite pred uporabo v vročo vodo, da ne bodo puščale madežev. Prav tako operite včasih tudi stare ščipalke.

■ Maslo ohranimo tudi v toplih mesecih dolgo sveže, pa čeprav nimamo hladilnika. V pokriti porcelanasti posodi ga je treba postaviti na najhladnejše mesto, ki je pač na voljo. Če pa še tega ni, damo maslo v skledo mrzle vode ali pa ga zavijemo v debel vlažen prt. Že žarko maslo bo vsaj malo bolj užito, če ga zgnetemo z mlekom ali vodo, v kateri smo raztopili nekaj jedilne sode (kero noževo konico na pol litra vode). Kuhano maslo pa je mnogo okusnejše, če mu dodamo nekaj kapljic limonovega soka.

Na masli prepražimo očisteno zelenjavo, zrezano na kocke, in jo zalijemo s kostno juho. 25 minut pred serviranjem dodamo zrezano cvetačo, riž, nazadnje pa še 1 žličko paradižnikove mezge, sesekljan peteršilj in sir.

Očistimo in shranimo kožuhe

Kožuh je drago oblačilo, zato moramo še posebno paziti, da ga bomo skrbno čistile, če hočemo, da bo dolgo trajal. Pozimi, ko ga nosimo, se nam na njem nabira prah. Če je kožuh iz dlakaste kože, ga moramo često previdno skrtati. Krtačimo ga v smeri dlak. Lahko ga tudi prečesamo, toda zelo previdno, da ne bi izpulile dlak. Kožuh z nizko ali nakodrano dlako očistimo tako, da ga s tenko palico stepemo na narobni strani (ne po dlaki). Lahko ga tudi prečesamo, nikdar pa ga ne smemo krtačiti. Če kožuh pogosto nosimo, ga bomo na ta način čistile vsakih štirinajst dni. Vsakokrat, ko ga slečemo, bomo dobro stresle ovrtnik in rame ter očistile morebitne sledi pudra ali las, da se nam ovrtnik ne bo prehitro zamastil. Šele nato bomo kožuh obesile v omaro.

Kožuha ne smemo nikdar puščati dolgo na soncu, ker bi sicer krzno lahko obledelo. Če se vam zgodi, da vas preseneči dež in vam zmoči kožuh, ga nikdar ne sušite v bližini peči. Obesite ga na obešalnik in pustite, da se posuši na zraku, potem pa ga skrtajte in obesite v omaro. Če je kožuh močno moker, ga lahko osušite s suho, popolnoma čisto krpo predno ga obesite na zrak. Kožuh iz bibra boste po sušenju z roko potolkle na narobni strani, da se bodo dlake lepo dvignile.

Po koncu zime moramo kožuh zaščititi pred molji.

Najprej ga temeljito očistimo, tako, da ga na narobni strani dobro stolčemo s tanko paličico. Nato skrtamo žepe in podlogo. Ovrtnik in manšete zdrgnemo z mehko krpo, namočeno v bencin. V žepe in manšete damo po nekaj kroglic nafalina, zavitega v svilen papir. Nato kožuh obesimo na obešalnik in prekrijemo z vrečo iz blaga, ki jo na robu zašijemo z gostimi šivi. Kožuh nato spravimo v zračno sobo, ki ni vlažna. Oblačilne vreče iz plastične snovi ali celofana niso priporočljive za shranjevanje kožuhov, ker ne prepuščajo zraka in tako onemogočajo krznu »dihanje«, ki je koži potrebno.

ne skrbi zame. Svojo pozicijo dobro branim. Tule stojim in jo branim kot hraber vojak."

Starec se je ustavil, naglo sunil glavo nazaj, napel prsi in zašepetal s pretiranim dihom:

"Da, tule stojim. Tule, tule."

"Počakajte... počakajte... gospod doktor," je zajeljal praznoverni in plašljivi Rotla, ki je nenadoma izgubil svojo drzno odločnost. Odstopil je za korak, nepremično stmel v zdravnika, z drhtečim roko tipal za sabo po kljuki in kar naprej ponavljal:

"Počakajte no, počakajte..."

Starec je popustil v svoji napeti, togi drži in se nenadoma nekam zaupno in pomirjeno sklonil k preplašenemu Rotli. Na starčevem obrazu, pravzaprav samo v očeh, je zasijal zmogovit nasmeh. In kakor bi izdajal važno skrivnost, je rekel poltiho, preteč s prstom:

"Alejhiselam pravi: »Hudič kroži kakor kri po človeškem telesu.« Toda Alejhiselam pristavlja: »Vi boste resnično videli svojega gospodarja, kakor vidite mesec v ščipu.«

Zdajci se je naglo obrnil in nenadoma pokazal resen in užaljen obraz. Tolmač, ki je potreboval dosti manj, da se smrtno prestraši, je neslišno odprl vrata in ko senca izginil v vežo brez pozdrava in slovesa.

Zunaj je že sijala mesečina. Rotla je zajemal korake po stranskih ulicah, se izogibal senc in neprenehoma čutil, kako ga po hrbtu poliva kurja polt. Še ko je prišel domov, in ko je stopil pred konzula, se ni mogel prav zbrati in jasno povedati, kaj je pravzaprav s Cologno in njegovim poturčenjem. Samo prepričljivo je trdil, da je zdravnik znorel, in konzulu, ki je hotel natančneje vedeti, po čem sklepa, da je znorel, je odgovoril:

"Norec, norec. Ako človek govori o Bogu in hudiču, je nar. Morali bi ga videti, morali bi ga videti," je ponavljal tolmač.

Do večera je že vse mesto vedelo, da je zdravnik avstrijskega konzulata javno povedal svojo voljo, da prestopi v islam in bo že jutri slovesno poturčen. Pa vendar je bilo usojeno, da se ta ceremonija nikoli ne izvrši in da sploh ne bo odkrita prava resnica o zdravnikovem »poturčenju«.

Že naslednji dan je odjeknilo, hitreje kot prvič, da so zjutraj našli Cologna mrlvega na vrtni polji ob poloku, v tisti globeli pod strmo skalo, kjer stoji njegova hiša. Starec je imel prebito lobanjo. Sluga Arnavt ni vedel povedati, kdaj je zdravnik ponoči šel iz hiše ne kako je strmoglavil v globel.

Ob novici o zdravnikovi smrti je dolski župnik odšel v Travnik, da uredi zastran pokopa. Fra Ivo je tvegal, da ga bo napadla razburjena množica; prišel je do zdravniške hiše, toda ni mogel dolgo ostati. Kljub vsej svoji teži je urno in lahkotno zdrsnil po strmini pred palicami in kopačami Turkov, ki mu niso pustili v hišo. Za mrlvaka je poskrbel že hadža, ker so oni trije meščani potrdili, da je zdravnik prostovoljno in trikrat zapovrstjo razločno potrdil, da je pripravljen sprejeti turško vero in da je že sedaj boljši mumijn, vernik, od marsikaterega, ki turkuje po travniški čaršiji.

Rotla, ki je spričo novice o zdravnikovi smrti prišel s kavazom Ahmetem, je videl pred zdravnikovo hišo samo nekaj vznemirjenih Turkov in se vrnil v konzulat. Kavaz je ostal pri pogrebu.

Ko bi bili drugačni, vsaj malo mirnejši časi in ko bi bil v Konaku kdo izmed veljakov, bi se bila vmešala duhovna in svetna oblast, avstrijski konzul bi nastopil odločneje, fra Ivo bi obletel pristojne urade in vplivne Turke pa bi se bila zadeva z nesrečnim Colognom pojasnila. Tako pa, v tem splošnem norenju in brezvladju, ki je še vsevilj trajalo, nihče ni mogel nikogar poslušati ne razu-

meti. Vstaja, ki je pravkar začela pojemat, si je našla novo netivo, se lotila trupla tega starca kot dobrodošle trofeje in bi ga ne bila pustila brez krvi in razbitih glav.

Dopolodne je bil zdravnik pokopan na travnatem gričku strme turške groblje. Dasiravno je bila čaršija še zaprta, je veliko Turkov šlo z doma, da bi bili pri pogrebu hečima, ki se je tako čudno in nepričakovano poturčil. Vendar je bilo največ oboroženih postopacev, fistlih, ki so ga prejšnji dan hoteli obesiti. Resni in mrki so se z veliko naglico menjavali v nošenju rajnika, tako da so nosila z zavilim zdravnikovim truplom drsela po moških ramenih, ki so se neprenehoma podstavljala.

Tako je bila ta velika puntarija končana z nenadejanim in vzburljivim dogodkom. Srbe so nehali prijemati in pobijati. Mesto je spet zajelo tisto sramežljivo in megleno ozračje, ko vsak skrbi, da čimbolj pozabi, kar je bilo, ko tolpa najhujših kričavev in nasilnežev zgine v daljne okolišje kakor voda v svojo strugo in se povrne stari red, ki se sedaj, za nekaj časa, vsakemu zdi boljši in znosnejši. Nad Travnikom je nastajala tihoča, težka in gosta, kakor bi nikoli ne bila pretrgana.

Ko je prišel Sulejman paša, je takoj sklical najuglednejše meščane in jih vprašal, kaj so naredili iz mirnega mesta in mrloljubnih ljudi. Stal je pred njimi preprosto oblečen in mršav, tak, kakor se je vrnil z bojišča — sloki, vitkih in izbočenih reber kot dober hrt, z velikimi modrimi očmi, jih spraševal in grajal kot otroke. Ta človek, ki je preživel šest tednov na pravem bojišču, zadnjih štirinajst dni pa na svojih posestvih v Kupresu, je strogo gledal bledične, naglo iztreznjene slabice in jih ostro prijel, od kdaj ima čaršija pravico soditi in izvrševati kazni, kdo jim je to pravica dal in kje so imeli pamet zadnjih deset dni.

(Se nadaljuje)

za oddih in razvedrilo

V davnih, davnih časih je živel v vasi blizu mesta Keson revna kmečka družina. Mož je delal na polju pri bogatem sosedu, žena pa je pekla riževe hlebčke za prodajo. Tako sta živela iz rok v usta.

Imela pa sta sina, Han Sek Bona, ki sta ga ljubila bolj kakor svoje življenje. Složno je živela družina revnega kmeta, dokler ni prihrumela nanjo nepopravljiva nesreča: oče je nevarno zbolel in umrl. Ko je že umiral, je dejal svoji ženi:

„Naj bo najin sin učenjak in tedaj ga bodo vsi spoštovali.“

In žena je obljubila možu, da bo izpolnila njegovo zadnjo željo.

Ko je izpolnil Han Sek Bon sedmo leto, je mati rekla:

Materina ljubezen

„Zdaj pa je čas, da izpolniva očetovo voljo. Deset let se boš moral učiti. V tem času boš spoznal tisoč hieroglifov, se naučil najlepših stihov in proučil medicino, prebral pa boš tudi knjige modrijanov. Potem boš lahko napravil izpit v Seulu in tako postaneš učenjak, kakor je želel oče.“

Han Sek Bon je šel študirat v Keson in mati je ostala sama v svoji hišici. Nihče v vasi ni bolje pekla riževih hlebčkov. Bili so okusni in lepi, zmeraj enaki ravni, imenični. In tako so vsi sosede kupovali hlebčke samo pri njej.

Ni bilo večera, da mati ne bi mislila na svojega sinka. Dolgočasila se je brez njega, hudo ji je bilo in kar naprej je jokala. Po noči je šela koliko let, mesecev in dni bo minilo, preden bo spet videla dragega sina.

Toda dni do srečanja je bilo še mnogo. In nekega večera je mati zaslišala blizu hišice korake. Odprla je vrata in spoznala svojega sina.

Mati je videla, da je Han Sek Bon utrujen od dolge poti, rada bi bila planila k fantu in ga privla na prsi.

Tega pa ni storila. Celo nasmehnila se ni svojemu sinu, ampak ga je samo vprašala:

„Zakaj si se vrnil prezgodaj? Mar si že dojel vse znanosti, da lahko napraviš izpit?“

Han Sek Bon ni pričakoval od matere takšnega grobega sprejema. Zaplakal je in dejal:

„Zelo sem utrujen. Mnogo desetih lijev sem prehodil peš in že od včerajšnjega jutra nisem ničesar zaužil. Dajte mi jesti, jutri zjutraj pa vam vse povem.“

Ah, kako rada bi bila mati objela sina, ga poljubila, nahnarila z najboljšim, kar je imela pri hiši in ga položila na rogoz-nico! Toda nič tega ni storila, pač pa je znova vprašala:

„Mar si si pridobil že vse znanje, kar bi si ga moral pridobiti v vseh desetih letih?“

Sin je odgovoril:

„Proučeval sem vse znanosti, kar jih je treba predelati v desetih letih, in zato sem se vrnil k vam prej, kakor je kazalo.“

„Toda pa vzemi čopič, tuš in papir in napiši prvih deset hieroglifov“, je dejala mati.

IZREKI

● Originalen ni tisti, ki ga nihče ne oponaša, marveč tisti, ki ga nihče ne more oponašati.

(Chateaubriand)

*

● Sama nadarjenost ne naredi pisatelja. Za knjigo mora biti še človek.

(Emerson)

*

● Dovolj je pisati karkoli, samo da preživiš: v sedemdesetih letih te čaka sloves, v osemdesetih slava, v devetdesetih oboževanje.

(Gourmont)

*

● Zakon pride po ljubezni, kakor dim po ognju.

(Chamfort)

RALPH URBAN:

Idealist

Ko se je milijonarjeva hči Evelyn nasitila sladkega življenja, se je ločila od filmskega igravca Cherryja Brandyja. Nato je napravila izlet na mehiško mejo, ker je slišala, da živijo v Rio Grande idealisti, ki ljubijo samo ženske in grenko življenje. Takšnega moškega je hotela Evelyn podariti sami sebi za petindvajseti rojstni dan. Ko je prispela s svojim avtom v Soreville, se je ustavila pred nekim možakarjem, ki mu je iz ust visela cigareta, za pasom pa sta mu tičali dve pištoli.

— Hallo, boy, — mu je zaklicala Evelyn, — potrebujem vodnika. Sto dolarjev dnevno!

— O kay! — je vzkliknil možakar. — Ampak samo zato, ker imate lepe oči. Ime mi je Ted. Kam vas naj odvedem?

— Najprej v kak hotel, — je odgovorila Evelyn. — Zvečer pa hočem nekaj doživeti. Kaj mi lahko svetujete?

— Hm, — je zamrmral Ted. — Pri metodistih govori novi duhovnik, v Smithovem salonu pa vsak dan poka...

— Well, — je sklenila Evelyn. — Pri Smithu bova proslavila moj rojstni dan. Sedela sta tik ob glasbi in pila whiskey.

— Zrak se gosti, — ji je pojasnil Ted, ko sta dva gentlemena pričela tuliti drug na drugega. — Pri baru prežijo Rdeči John in njegovi prijatelji, ob zidu na drugi strani pa sedi Grbavi Bill s svojimi pajdaši. Mislim, madame, da bi vas moral spremiti ven.

To je tudi storil. Komaj sta prišla do vrat, so že pričeli letati po zraku stoli, mize in nekaj ljudi. Vodnik je stal pri vratih in opazoval bitko v krčmi. Evelyn, ki se je skrila za njegov hrbet in rahlo drhtela, je sklenila, da bo preizkusila tega mladega moža.

— Ted, — mu je zaklicala na uho, ali imate dobre živce?

— Živce? — ji je zavpil Ted nazaj. — Kaj je to? Je kaj v zvezi s televizijo?

— Ne je zavpila Evelyn, — ampak pri mizi sem pozabila svoje rokavice. Ali se mi jih upate prinesiti?

— A tako, rokavice! Če je samo to in nič drugega...

Korak za korakom je šel skozi točo krogel tja in nazaj in se vrnil z rokavicami.

— Ted! — je vzkliknila Evelyn in se mu obesila na vrat. — Ali hočeš postati moj mož?

— Morda, — je odgovoril Ted, — morda bova še noč dobila kakšnega duhovnika.

Po bliskoviti poroki se je mladi par napotil v edino hotelsko sobo v mestu.

— Ted, — mu je šepnila Evelyn in se privila k njemu, — ti si pravi idealist! — Kaj pa je to? — se je zanimal Ted.

— To je mož, — mu je pojasnila Evelyn, — ki se ne boji niti smrti, kadar je treba kakšni ženi izpolniti kakšno željo. Mož, kakršen si ti, Ted! Tvegal si svoje življenje, da bi mi prinesel rokavice.

— A tako, — je odmahnil Ted, — to pa ni bilo nič nevarno. Veš, jaz dolgujem mnogo denarja Johnu in Billu in vsem drugim. Ker pa so se razširili po mestu glasovi, da me je nekakšna prismojena milijonarka najela za sto dolarjev dnevno, so vsi ti bratci vražje pazili in streljali mimo mene, da me ne bi zadeli, ker bi potem propadel tudi njihov denar...

Ko je sin vzel iz vrečice za pasom tuš in čopič, je mati upihnila plamenček svetilnika, rekoč:

„Ti boš risal v temi hierogliffe, jaz pa bom pekla hlebčke.“

Čez nekaj časa je mati vzkliknila:

„Hlebčki so že pečeni!“

Tako je rekla in znova prižgala svetilnik.

Han Sek Bon je pokazal materi svoje delo. V temi je narisal grde, krivuljaste hierogliffe in na več mestih je bilo videti celo packe.

Tedaj je mati dejala:

„Poglej moje hlebčke.“

Han Sek Bon se je ozrl na hlebčke. Bili so ravni, lepi, enaki, lepo oblikovani, ko da jih je mati pekla pri sončni svetlobi.

Mati pa je položila sinu roko na ramo, rekoč:

„Vrni se v Keson in pridi spet domov, ko bo minil rok in ko boš temeljito znal vse, kar moraš znati.“

Han Sek Bon pa jo je prosil:

„O, dovolite mi ostati vsaj do jutra! Mnogo dni in noči sem hitel k vam brez počitka in zdaj nisem več toliko pri močeh, da bi krenil na tako dolgo pot.“

„Počivati ne utegneš,“ je odgovorila mati surovo. „Na, vzemi na pot nekaj hlebčkov — in srečno hodil!“

Napolil se je Han Sek Bon v temi po gorskih stezah. Naporna je bila pot v starodavno mesto Keson. Večkrat so mu jo presekali gorski potoki in večkrat so tulile v bližini divje zveri.

Han Sek Bon je hodil in bridko jokal. Zdelo se mu je, da ravna mati krivično in kruto z njim, da je njena ljubezen do njega ugasnila v letih, ki jih je preživel v Kesonu.

Zjutraj je razvezal ruto, v kateri so ležali hlebčki, in znova opazil, da so bili v temi pečeni hlebčki zelo lepi — do pičice podobni drug drugemu.

In tedaj je Han Sek Bon prvikrat pomislil: „Mati je znala v temi dobro opraviti svoje delo, jaz pa tega nisem znal. Ona torej opravlja svoje delo bolje kakor jaz!“

Ko je Han Sek Bon tako pomislil, je po hitel proti Kesonu.

Minilo je še pet let — in znova je mati zaslišala korake pred svojo hišico. Odprla je vrata in znova zagledala sina.

Han Sek Bon je iztegnil roke proti materi, toda mati je rekla:

„Ali si doumel že vse znanosti, da si se vrnil domov?“

„Vse“, je odgovoril sin.

In vzel je iz vrečice papir, tuš in čopič ter upihnil svetilnik.

Čez deset minut je Han Sek Bon dejal:

„Lahko prižgete svetilnik!“

Mati je razsvetlila sobo in pristopila k sinu. Pred njo je ležal list papirja, popisan s hieroglifi. Bili so vsi različni, ravni, lepi, razvrščeni v ravnih vrstah.

In tedaj je mati vzkliknila:

„Kako težko sem te čakala! Kako sem se dolgočasila! Daj da se te nagledam, daj da te pritisnem na prsi!“

Leta so tekla in Han Sek Bon je postal znamenit učenjak. Ko pa so ga učenci vpraševali, kako je postal tako učen, jim je odgovarjal:

„Materina ljubezen me je naučila, da si nisem prizanašal, da sem delal vse dobro in pošteno. Kdor pa dela vse dobro in pošteno, lahko postane vse, kar hoče.“

(Korejska pravljica)

stopil naravnost k peči in si pričel greti roke, kot da mene v kotu sploh ni opazil. Bil je premočen, da je teklo od njega. Nisem si bil mislil, da se more človek tako premočiti, še v taki deževni noči ne. Obledo je imel staro, ponošeno. Voda je tekla z njega na tla. Klobuka ni imel in z las so mu curljali celi potoki in cvrčali na ogorkih.

Takoj sem videl, da ni spodoben državljani, ampak potepuh kot jaz, gospod Ceste. Zato sem ga pozdravil in takoj sva se zapletla v pogovor. Pritoževal se je nad mrazom in toploto in se tiskal k ognju s šklepetajočimi zobmi in bolno bledim obrazom.

„Ne, vreme res ni prav nič dobro za Cesto,“ sem rekel. „Čudno se mi pa zdi, zakaj se jih več ne ustavlja v tej koči, saj je prav prijetna.“

„Zunaj so blede, uvele sončnice šuštele v dežju.“

„Včasih ni bilo tod okoli bolj čedne kočice ne lepšega vrtička,“ je odgovoril. „Da, bila je

RICHARD HUGHES:

Noč v koči

kot iz škatljice. Zdaj pa nihče več noče živeti v njej in le redkokateri potepuh se ustavi tukaj.“

Res, v sobici ni bilo ne cunj ne starih konzerv ne ostankov hrane, ki jih je vselej dovolj v prostorih, kjer se ustavljajo berači.

„Zakaj pa?“ sem vprašal.

„Žalostno je zavzdihnil in odgovoril:

„Strahovi, strahovi. Tisti, ki je tukaj živel. Zelo žalostna zgodba je to. Ne bom vam je pripovedoval. Na koncu se je utopil doli v tolmunu pri mlinu. Bil je ves nabrekli sluzast, ko so ga potegnili ven. Ljudje so ga videli, kako plava v tolmunu, in videli so ga tudi, kako čaka svoje otroke za šolskim vogalom.“

Najbrž je pozabil, kako so mu vsi umrli in da se je zato utopil. Nekateri pravijo, da hodi po hiši gor in dol. Tako kot takrat, ko so imeli njegovi koze in niso mogli spati, če niso slišali njegovih korakov pred vrati. Utopil se je v tolmunu, da. Zdaj pa hodi okrog.“

Tujec je spet zavzdihnil. Slišal sem, kako mu je cmoknila voda v škornjih, ko se je premaknil.

„Mi s Ceste ne moremo biti praznoverni,“ sem odgovoril. „Ne smemo se bati duhov, drugače bi marsikako deževno noč prespali kar na cesti.“

„Ne, je dejal, „res ne. Jaz nikoli nisem verjel Vanj.“

Zasmejal sem se.

„Jaz tudi ne,“ sem rekel. „Jaz nikoli ne vidim strahov.“

Spet me je čudno žalostno pogledal.

„Ne, vi najbrž res ne. Nekateri jih ne. Za reveže je že dovolj težko, da nimajo denarja za prenočišče. Kaj bi še strahovi.“

»Kvečjemu zaradi stražnikov spim slabo, ne zaradi strahov,« sem dejal. »Dandanes je težko brezskrbno prespati noč, toliko je policajev in nadležnežev.«

Voda mu je še vedno lila z obleke na tla. Dišal je po vlagi.

»Človek božji, ali se nikoli ne posušite?« sem zavpil.

»Posušim?« Zahahljal se je. »Posušim?« Nikoli se ne bom posušil... Mi nismo nikoli suhi, naj bo dež ali sonce, zima ali poletje. Pogledajte!«

Porinil je blatne roke v ogenj prav do zapestij. Gledal jih je srepo in negibno. Jaz pa sem prijel škornje, zakričal in zdirjal v noč.

Atletski dvoboj Slovenija – Koroška

Redna izmenjava med Koroško in Slovenijo na kulturnem in umetniškem področju ima že večletno tradicijo in se je razvila v plodno sodelovanje, ki vzbuja veliko zanimanje v obeh sosednjih deželah. Med njima pa so pogosto na sporedu tudi izmenjave raznih športnih skupin, kar prav tako prispeva k poglobljanju dobrososedskih odnosov. V tem prizadevanju bo — kakor kaže — ostal v spominu tudi letošnji 1. maj, ki ni bil le v znamenju atletskega dvoboja Slovenija — Koroška, marveč so se predstavniki atletske organizacije iz obeh dežel ob tej priložnosti tudi domenili o možnostih rednega sodelovanja, ki bo nudila mladini obeh dežel možnost, da v bolj pogostih stikih pomeji svoje sile in si pridobi važne izkušnje za nadaljnje prizadevanje na športnem področju.

Na ljubljanskem Centralnem stadionu sta se 1. maja pomerili atletski ekipi celovškega KLC in ljubljanske Olimpije. Ljubljancani so imeli v svojih vrstah številne slovenske in jugoslovanske pa celo balkanske prvake, tako da Celovčani niso imeli preveč upanja na uspešen zaključek tekme. Poleg tega pa se jim je poznalo, da je bil njihov zimski trening precej pomanjkljiv in nikakor ne preseneča, da je tako v moški kakor tudi v ženski ekipi prepričljivo zmagala ljubljanska Olimpija. Vendar pa je gostovanje celovških športnikov v Sloveniji potekalo od pristranskega sprejema mimo zanimive tekme do res prijateljskega slovesa v vzdušju, ki tudi za bodoče obeta tesno sodelovanje.

Ljubljancani so se na to srečanje temeljito pripravili tudi na organizacijskem področju in je brezhibna priprava tekme naravnost presenečala; za Celovčane je bila to dobra šola. Pač pa je močno deževanje v noči pred tekmovanjem spet marsikaj pokvarilo in s tem onemogočilo, da bi bili doseženi še boljši rezultati v posameznih disciplinah.

Toda k tekmi sami: Začela se je z lepim uspehom Celovčanov, ko sta Kunauer in Haner v teku na 100 metrov osvojila obe prvi mesti. To je bila ena izmed skromnih treh zmag celovških športnikov, za katere sta tako uspešna še Hafner v skoku na daljavo ter Rauterjeva v metu kopja; v vseh ostalih disciplinah pa so prevladovali domačini. Nedvomno je med njimi dominirala Stamej-

čičeva, ki je kot jugoslovanska in balkanska prvakinja ena najboljših atletinj srednje Evrope. Končno se je tekma pri moških zaključila z rezultatom 73:45 za Ljubljancane in pri ženskah z rezultatom 47:26 prav tako za ljubljansko društvo. V posameznih disciplinah pa so bili doseženi naslednji rezultati:

MOSKI

Tek na 100 metrov: 1. Kunauer (KLC) 11,2; 2. Hafner (KLC) 11,3; 3. Filipi (Olimpija) 11,6 in 4. Perlot (O) 11,7. — **Tek na 200 metrov:** 1. Bazek (O) 23,3; 2. Kunauer (KLC) 23,4; 3. Cvar (O) 23,6 in 4. Huber (KLC) 24,0. — **Tek na 400 metrov:** 1. Stanovnik (O) 49,0; 2. Paska (KLC) 51,9; 3. Verbič (O) 52,0 in 4. Wolawa (KLC) 55,9. — **Tek na 3000 metrov:** 1. Špan (O) 8:52,7; 2. Kvaternik (O) 8:54,6; 3. Genser (KLC) 9:26,4 in 4. Lessiak (KLC) 9:38,0. — **Tek na 1000 metrov (mlad.):** 1. Gorenc (O) 2:36,0; 2. Mole (O) 2:40,2; 3. Schindler (KLC) 3:24,4 in 4. Pontasch (KLC) 3:30,0. — **Skok v daljavo:** 1. Hafner (KLC) 6,50; 2. Belehar (O) 6,41; 3. Švab (O) 6,40 in 4. Muchitsch (KLC) 5,42. — **Skok v višino:** 1. Vivod (O) 1,90; 2. Matoh (O) 1,75; 3. Lippautz (KLC) 1,60 in 4. Pontasch (KLC) 1,55. — **Stafeta 4x100 m:** 1. Olimpija 44,5; 2. KLC 45,9.

ŽENSKÉ

Met kopja: 1. Rauter (KLC) 36,98; 2. Čelesnik (O) 32,63; 3. Wiestler (KLC) 30,04. — **Met krogla:** 1. Čelesnik (O) 11,13; 2. Raspočnik (KLC) 10,76; 3. Cerar (O) 9,50 in 4. Rauter (KLC) 9,20. — **Skok v daljavo:** 1. Stamejčič (O) 5,30; 2. Rupnik (O) 4,72; 3. Raspočnik (KLC) 4,46 in 4. Rauter (KLC) 4,24. — **Tek na 100 metrov:** 1. Stamejčič (O) 12,4; 2. Ostrovska (O) 13,3; 3. Mauthner (KLC) 13,5 in 4. Wenger (KLC) 13,6. — **Tek na 200 metrov:** 1. Ostrovska (O) 27,1; 2. Dremelj (O) 28,8; 3. Mauthner (KLC) 28,8 in 4. Wenger (KLC) 28,8. — **Stafeta 4x100 m:** 1. Olimpija 51,9; 2. KLC 54,7.

ATLETIKA. „kraljica športov“, v vsej svoji lepoti. Na sliki vidimo rekorden skok temnopoltga Američana Bostona, ki je dolga leta pomenil nepremagljivega skakalca v daljino, dokler ni v Rusiji vstala nova zvezda in utrla Bostonovo. Novi svetovni rekorder in nepremagljivi skakalec v daljino je sedaj Ter Ovanesjan. Kako dolgo se bo njegov rekord še obdržal? Bo uspelo navadnemu človeku preskočiti 9 m! — Tako je v lahki atletiki. Rekordi se vrstijo kot na tekočem traku, obveljajo le individualni napori, kajti atletika je panoga, ki je se niso povezali s profesionalnim prekupevanjem in mešetarjenjem. Atleti so še ostali športniki v pravem pomenu besede: borci za metre in sekunde.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 16.45, 20.00, 22.00.
Dnevne oddaje: 5.55 Kmečka oddaja — 6.00 Pestro mešano — 7.00 Pestro mešano — 7.55 Gospodarske vesti — 9.00 Pozdrav nate — 10.00 Za gospodinjstvo — 13.00 Pestro mešano — 13.05 Opoldanski koncert — 14.00 Objave — 16.55 Kulturne vesti — 18.45 Pestro mešano — 18.55 Lokalni šport — 19.30 Odmev časa.

Sobota, 11. 5.: 8.00 Otroški zbor radia Celovec — 8.05 Naš hišni vrh — 8.15 Glasba mojstrov — 11.40 Od plošče do plošče — 14.15 Pozdrav nate — 15.30 „Mali brat“, roman — 15.50 Za filateliste — 16.00 Iz vseh dolin zveni... — 17.00 Veseli konec tedna — 18.20 Ljudske pesmi — 18.25 Koncert dunajskih filharmonikov.

Nedelja, 12. 5.: 8.05 Kmečka oddaja — 9.05 Mali, zate! — 11.00 Dunajski zajtrk v zelenem — 13.00 Operni koncert — 14.30 Pozdrav nate — 17.05 Pozdrav nate — 18.00 Vesela petja, veselo igranje — 19.45 Igra godba Rudi Plotzer — 20.10 Radijska igra — 21.10 Na lep modri Donavi.

Ponedeljek, 13. 5.: 8.15 Glasba Sergeja Prokofjeva — 13.05 Gospa Musica vas vabi — 13.30 Majhne melodije iz Dunaja — 15.00 Posebej za vas — 15.45 Koroški knjižni količek — 16.00 Glasba zate — 17.00 Popoldanski kon-

cert — 18.25 Za vas? Za vse! — 18.35 Oddaja za mladino — 19.15 Dober večer, dragi poslušalci — 20.30 Veseli ljudje so veselje — 21.15 Veselo petje, veselo igranje.

Torek, 14. 5.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 8.15 Orkestrski koncert — 15.00 Posebej za vas — 15.30 Komorna glasba — 16.00 Glasba zate — 17.00 Koncert pri kavi — 18.00 Mesec dni deželne politike — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 „Na neločnem mestu“, slušna igra — 21.15 Pesem za lahko noč.

Sreda, 15. 5.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 8.15 Majhen jutranji koncert — 15.00 Glasba za mladino — 16.00 Glasba zate — 17.00 Glasba, ki se nam dopade — 18.00 Ljudske pesmi — 18.15 Pomoč vsakdo potrebuje — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 Wagnerjeva opera „Tannhäuser“.

Četrtek, 16. 5.: Zveneči jutranji pozdrav — 8.15 Orkestrski koncert — 14.45 Ura pesmi — 15.15 Posebej za vas — 16.00 Glasba zate — 17.00 Popoldanski koncert — 18.05 Ljudske pesmi — 18.35 Oddaja za mladino — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 Od Mure do Labuda — 21.00 Zveneča alpska dežela.

Petek, 17. 5.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 15.00 Komorna glasba — 15.45 Kulturno zrcalo — 16.00 Glasba zate — 17.00 Koncert pri kavi — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 Štirje proti štirim — 21.00 Orkestrski koncert.

II. PROGRAM

Sobota, 11. 5.: 8.20 Prosimo, prav prijazno — 8.25 Ti in zival — 13.20 Odmev iz Avstrije — 13.55 Agrarna politika — 14.00 Godba na pihala — 15.15 Vsaka stvar ima dva strani — 16.00 Za delovno ženo — 16.30 Popevke — 18.00 Vseh dežel — 19.10 Oddaja zveznega kanclerja — 19.35 V zvezdah je zapisano — 20.00 Avstrijska hit-parada — 21.00 Strauss vam igra.

Nedelja, 12. 5.: 7.05 Godba na pihala — 8.15 Kaj je novega? — 9.00 Operni koncert — 10.15 Vsake vrste glas-

ba — 11.15 Orkestrski koncert — 13.10 Za avtomobiliste — 15.00 Ljudstvo in domovina — 15.40 Ljudska glasba — 16.00 Glasba iz celega sveta — 19.10 Teden dni svetovnih dogajanj — 19.30 All Star Festival — 20.30 Lepi glasovi, lepe viže — 21.15 „Legenda Ohridskega jezera iz Makedonije“.

Ponedeljek, 13. 5.: 8.10 Prosimo, prav prijazno — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 13.30 Za prijatelja opernih melodij — 15.30 Dobro razpoloženi — 16.00 Otroška ura — 17.15 Čitali smo za vas — 17.40 Oddaja za žene — 18.00 Od plošče do plošče — 19.30 Zborovski orkestrski koncert.

Torek, 14. 5.: 8.20 Glasba na tekočem traku — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 13.20 Teden pri Združenih narodih — 13.30 Znani orkestri — 15.30 Gebauerjeva glasba — 16.30 Življenje se začne pri šestdesetih — 17.15 Znanje za vse — 17.50 Esperanto — 18.00 Dobro razpoloženi — 19.30 Deset let violončeladu Beatrice-Elisabeth Schreiner — 20.00 Poljske ljudske pesmi — 20.30 Operetni koncert — 21.30 Lahko govorimo o tem.

Sreda, 15. 5.: 8.10 Prosimo, prav prijazno — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 11.00 Ljudske viže — 13.30 Za prijatelja opernih melodij — 14.15 Sadobni avstrijski komponisti — 16.30 Koncertna ura — 15.30 Dvoje src v maju — 17.40 Hišni zdravnik — 18.00 Od plošče do plošče — 19.30 Halo! Tenagerji! — 20.15 Pester večerni spored — 21.10 Temza-Donava.

Četrtek, 16. 5.: 8.10 Glasba na tekočem traku — 11.00 Ljudske viže — 13.30 Zgodovina velikih oper: Grand opera iz Pariza — 15.30 Avstrijski komponisti dirigirajo svoja dela — 16.30 Glasba Johannes Brahmsa — 17.40 Oddaja za žene — 18.00 Popevke — 19.30 Hitro in melodiozno — 20.00 Vindobana, prekrasno mesto.

Petek, 17. 5.: 8.10 Prosimo, prav prijazno — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 11.00 Ljudske viže — 13.30 Za prijatelja opernih melodij — 14.15 Sadobni avstrijski

komponisti — 15.30 Melodični zvok v zborovskem petju — 16.00 Otroška ura — 17.15 Znanje za vse — 18.00 Popevke se vrstijo — 19.30 Annie Rosar k 75. rojstnemu dnevu — 21.25 Trefje znamenje.

SLOVENSKE ODDAJE

Sobota, 11. 5.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

Nedelja, 12. 5.: 7.30 Duhovni nagovor. 5 pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 13. 5.: 14.15 Poročila, objave. Pregled sporeda. Našim mamicam... — 18.00 Športni obzornik.

Torek, 14. 5.: 14.15 Poročila, objave. Bolje je paziti kot zdraviti se.

Sreda, 15. 5.: 14.15 Poročila, objave. Kar želite zaigrati.

Četrtek, 16. 5.: 14.15 Poročila, objave. Žena in dom.

Petek, 17. 5.: 14.15 Poročila, objave. Od pelka do pelka po naših krajih in pri naših ljudeh. Iz znanih oper in komičnih oper. Koroški kulturni pregled. Z gledališkega odra in galerijskih sten.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 5.05, 8.00, 10.00, 13.00, 15.00, 22.00, 23.00, 24.00.

Oddaja na srednjem valu 327,1 — 257 — 212,4 — 202 m
UKV frekvenca 96,5 — 92,9 — 94,1 — 88,5 — 97,9 MHz
Dnevne oddaje: 5.00 Dobro jutro — 5.10 Nekaj domačih — 8.25 Zabavni kaleidoskop — 10.15 Od tod in onod — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Melodije ob 12.25 — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik.

Sobota, 11. 5.: 8.35 Radost in žalost... — 9.25 Glasovi in instrumenti — 9.40 Pihalni orkester JLA — 10.40 Seznanite se z Parkerjevimi — 12.15 Kvintet bratav Avsenik — 21.30 Weber, Chopin, Paganini — 13.30 Zvočna paleta — 14.35 Voščila — 15.15 Ljubljanski jazz ansambel in kvartet Jožeta Privka — 16.00 Vsak dan za vas — 17.50 Mali ansambel v plesnem ritmu — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 18.45 Okno v svet — 20.00 Po domače... — 20.20 Madame Sans Gene — 21.10 Za konec ledna — ples.

Nedelja, 12. 5.: 7.40 Pogovor s poslušalci — 8.00 Mladinska radijska igra — 8.45 Kitarist John Williams — 9.05 Z opernega in koncertnega odra — 10.00 Se pomnite, tovariši... — 11.30 Nedeljska poročila — 11.50 Ti soč taklov za dober tek — 12.05 Voščila — 13.30 Za našo vas — 14.00 Koncert pri vas doma — 14.15 Voščila — 15.15 Orkester in ansambel Horst Wende — 15.30 Na instrumentih Paganinija in Liszta — 16.00 Humoreska tedna — 16.20 Orglice s popevkami in prijetnimi melodijami — 18.30 Šport — 20.00 Izberite svojo melodijo — 21.00 Naši skladatelji v spominu sadobnikov.

Ponedeljek, 13. 5.: 8.05 Odmevi ljudskih pesmi — 8.30 Nekaj glasbe ob delu — 8.55 Za mlade radovedneže — 12.15 Poje kvintet „Niko Štritar“ ob spremljavi „Štirih fantov“ — 12.30 Ob zvokih zabavne glasbe — 14.35 Voščila — 15.15 Strauss in Kalman — 15.40 Literarni sprehod — 17.05 Obdobja slovenskega samospeva — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 18.10 Veseli zvoki izpod zelenega Pohorja — 20.00 Skupni program JRT: studio Zagreb.

Torek, 14. 5.: 8.05 Obisk v operni hiši — 8.40 Vedre in poskočne — 9.25 Narodne pesmi iz Mediterana — 12.15 Slovenske narodne pojeta Danica Filipič in France Koren — 12.30 Glasba za dober tek — 14.35 Iz del Friderika Chopina — 15.30 V terek nasvidenje — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Koncert po željah poslušalcev — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 18.10 Narodi v svojih pesmih — 18.45 S knjižnega trga — 20.00 „Dolcissimo“, Ravnikova glasba — 20.15 Radijska igra — 21.30 Od popevke do popevke.

Sreda, 15. 5.: 8.05 Pisana galerija orkestralnih zvokov — 8.55 Pisana svet pravljic in zgodb — 10.30 Narodne za glas in klavir — 10.45 Človek in zdravje — 12.15 Makedonski motivi — 13.30 Zabavna glasba — 15.30 Tako igra violinist Devy Erlih — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 „Zgodba o Rusalki“ — 18.10 Vrh planin — 18.45 Ljudski parlament — 20.00 Spoznavajmo svet in domovino — 12.15 Glasba za vas — 22.15 S popevkami okrog sveta.

Četrtek, 16. 5.: 8.05 Pomladni spev — 9.25 Odlomki iz oper jugoslovanskih avtorjev — 12.15 Kmečka godba — 12.30 Od tod in onod — 14.20 V plesnem ritmu — 14.35 Voščila — 15.15 Trikrat pet — 15.30 Turistična oddaja — 18.10 Češka narodne pesmi — 18.25 Naš plesni karnel — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 20.45 Zabavni orkester Jackie Gleason — 21.00 Literarni večer — 21.40 Iz starih časov.

Petek, 17. 5.: 8.05 Plesne in razpoloženske skladbe — 8.30 Križem krožem po svetu — 10.15 Godba na pihala — 12.15 Poje Akademski orkester — 12.45 Zabavni orkester Bob Moore — 13.30 Plošča za plošča — 15.15 Napotki za turiste — 15.20 Od polke do bosne nave — 15.45 Jezikovni pogovori — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 18.10 V pesmi in plesu po Jugoslaviji — 20.15 Teden dni zunanje-politični pregled — 20.30 Štirista let klavirske glasbe — 21.00 Havajski napevi — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih.

TELEVIZIJA

Sobota, 11. 5.: 15.00 Za otroke od 11 let — 15.30 Modna ročna dela — 16.00 Šport — 18.30 Kaj vidimo novega? — 19.25 Zabeleženo za vas — 19.30 Poročila — 19.45 Čas v sliki — 20.00 Kratki film — 20.15 „Nedeljski sodniki“.

Nedelja, 12. 5.: 17.00 Za otroke od 11 let — 17.30 Ljudje od danes — 19.20 Zanimala vas bo — 20.00 Poročila — 20.15 Bilanca sezone: „Spomlad“.

Ponedeljek, 13. 5.: 18.55 Tip revija — 19.00 Šport — 19.30 Poročila — 19.45 Čas v sliki — 20.00 Kratki film — 20.15 „Štirje v jeopu“ — 21.50 Šport.

Torek, 14. 5.: 19.00 Priložnostni nakup — 19.25 Zabeleženo za vas — 19.30 Poročila — 19.45 Samo z menoj! Peter Weck — 20.00 Čas v sliki — 20.05 Kratki film — 20.20 Enaindvajset — 21.05 Okoli Badenskega jezera — 21.50 Z očmi naših otrok.

Sreda, 15. 5.: 17.00 Za otroke od 5 let: Listamo v slikanici — 17.25 Družina Mumin — 17.50 Ročno delo — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.25 Zabeleženo za vas — 19.30 Poročila — 20.00 Kratki film — 20.15 „Čista resnica“, kriminalna igra.

Četrtek, 16. 5.: 19.00 Šport — 19.25 Zabeleženo za vas — 19.30 Poročila — 20.00 Kratki film — 20.15 Strauss. **Petek, 17. 5.:** 19.25 Zabeleženo za vas — 19.30 Poročila — 19.45 Čas v sliki — 20.00 Kratki film — 20.15 „Balada o Francu in Mariji“, ljudska igra z glasbo.

Izdajatelj, lastnik in založnik: Dr. Franc Petek, Velikovec. **Uredništvo in uprava:** Celovec - Klagenfurt, Gosometergasse 10, telefon 56-24. **Glavni urednik:** Rado Janežič, odgovorni urednik: Lovro Poločnik. — **Tiska založništva in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje.** — **Dopisni naj se pošiljajo na naslov:** Celovec - Klagenfurt 2, Postfach 124.